

PROTOKÓŁ KONTROLI

Urzędu Miasta Rybnika,

ul. Bolesława Chrobrego 2, 44-200 Rybnik,

REGON 000649427, zwanego dalej „Urzędem” lub „UM”

Prezydentem Miasta Rybnika, zwanym dalej „Prezydentem”, jest od dnia 26 listopada 1998 r. do nadal Pan Adam Fudali.

[Dowód: akta kontroli str. 2-5]

Zastępcą Prezydenta nadzorującym w okresie objętym kontrolą Wydział Ekologii Urzędu jest od dnia 7 grudnia 2006 r. do nadal Pan Michał Śmigielski.

Pełniącym obowiązki Naczelnika Wydziału Ekologii jest od dnia 27 lutego 2006 r. do nadal Pan Jarosław Kuźnik.

Głównym Specjalistą - Pełnomocnikiem Prezydenta ds. Górnictwa jest od dnia 1 czerwca 2004 r. do nadal Pan Jacek Herok (zatrudniony w Urzędzie w wymiarze ½ etatu).

Pełnomocnikiem Prezydenta ds. Dróg i Gospodarki Komunalnej jest od dnia 1 maja 2009 r. do nadal Pan Janusz Koper.

Naczelnikiem Wydziału Gospodarki Komunalnej Urzędu jest od dnia 1 lipca 2009 r. do nadal Pan Grzegorz Nowak.

[Dowód: akta kontroli str. 6-11 i 25-30]

Zgodnie z § 1 ust. 3 *Statutu Miasta Rybnika, przyjętego na mocy uchwały nr 834/XLIII/2002 Rady Miasta Rybnika z dnia 4 października 2002 r. (Dz. Urz. Woj. Śl. z 2002 r. Nr 80, poz. 2876 ze zm.)*, Miasto Rybnik posiada status miasta na prawach powiatu¹.

Kontrolę przeprowadziła Maria Talik - starszy inspektor kontroli państwowej, kontroler z Delegatury Najwyższej Izby Kontroli w Katowicach, na podstawie upoważnienia nr 068730 z dnia 6 lipca 2010 r. w okresie od 9 lipca 2010 r. do 6 września 2010 r., z przerwami w dniach: 12-30 lipca, 17 i 27-28 sierpnia 2010 r.

[Dowód: akta kontroli str. 1]

Przedmiotem kontroli była realizacja zadań w zakresie dotyczącym gospodarowania odpadami z wydobycia węgla kamiennego w okresie od 1 stycznia 2007 r. do 30 czerwca 2010 r.

¹ Zgodnie z art. 92 ust. 2 ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym (Dz. U. z 2001 r. Nr 142, poz. 1592 ze zm.), miasto na prawach powiatu jest gminą wykonującą zadania powiatu na zasadach określonych w tej ustawie. Zgodnie z art. 92 ust. 1 ww. ustawy funkcje organów powiatu w miastach na prawach powiatu sprawują: rada miasta oraz prezydent miasta. W związku z powyższym, ilekroć w przepisach prawnych przytaczanych w niniejszym protokole kontroli jest mowa o staroście lub o zarządzie powiatu należy przez to rozumieć Prezydenta Miasta.

Użyte w dalszej części protokołu kontroli określenia i skróty oznaczają:

1. „ustawa o ochronie gruntów” - ustawę z dnia 3 lutego 1995 r. o ochronie gruntów rolnych i leśnych (Dz. U. z 2004 r. Nr 121, poz. 1266 ze zm.).
2. „ustawa o odpadach” - ustawę z dnia 27 kwietnia 2001 r. o odpadach (Dz. U. z 2007 r. Nr 39, poz. 251 ze zm.)²;
3. „rozporządzenie w sprawie odzysku odpadów” - rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 21 marca 2006 r. w sprawie odzysku lub unieszkodliwiania odpadów poza instalacjami i urządzeniami (Dz. U. Nr 49, poz. 356);
4. „ustawa Poś” - ustawę z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (Dz. U. z 2008 r. Nr 25, poz. 150 ze zm.);
5. „uwPoś” - ustawę z dnia 27 lipca 2001 r. o wprowadzeniu ustawy - Prawo ochrony środowiska, ustawy o odpadach oraz zmianie niektórych ustaw (Dz. U. Nr 100, poz. 1085 ze zm.);
6. „rozporządzenie w sprawie katalogu odpadów” - rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 27 września 2001 r. w sprawie katalogu odpadów (Dz. U. Nr 112, poz. 1206);
7. „ustawa o NIK” - ustawę z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli (Dz. U. z 2007 r. Nr 231, poz. 1701 ze zm.).

W toku kontroli ustalono, co następuje:

1. Zgodnie z Regulaminem Organizacyjnym Urzędu Miasta Rybnika stanowiącym załącznik do zarządzenia Nr 152/2002 Prezydenta Miasta Rybnika z dnia 12 grudnia 2002 r. (ze zmianami), zwanym dalej „Regulaminem”, w okresie objętym kontrolą sprawy gospodarki odpadami, wraz z nadzorem składowiska odpadów komunalnych, należały do zadań: do dnia 30 czerwca 2009 r. - Wydziału Ekologii Urzędu, a od dnia 1 lipca 2009 r. - Wydziału Gospodarki Komunalnej Urzędu. W okresie objętym kontrolą do zadań Wydziału Ekologii należały także sprawy z zakresu m.in. realizacji przepisów ochrony środowiska, ochrony przyrody, gospodarki wodnej, geologii i górnictwa, rolnictwa i lasów.

[Dowód: akta kontroli str. 35, 40 i 44-50]

Szczegółowy zakres działania poszczególnych wydziałów Urzędu określony został zarządzeniem Nr 175/2002 Prezydenta Miasta Rybnika z dnia 31 grudnia 2002 r. (ze zmianami), zgodnie z którym w okresie objętym kontrolą w skład Wydziału Ekologii wchodziły następujące komórki organizacyjne: Referat Ochrony Środowiska, Referat Rolnictwa i Leśnictwa, Geolog Powiatowy oraz Główny Specjalista – Pełnomocnik Prezydenta Miasta ds. Górnictwa. Do ww. komórek należały m.in. następujące zadania:

² Uprzednio: Dz. U. z 2001 r. Nr 62, poz. 628 ze zm.

- Referat Ochrony Środowiska: - uzgadnianie warunków rekultywacji gleby lub ziemi, do której zobowiązuje *ustawa Prawo ochrony środowiska*, przez podmioty inne niż starosta;
- sprawowanie kontroli przestrzegania i stosowania przepisów o ochronie środowiska, nakazywanie ograniczenia uciążliwego oddziaływania na środowisko oraz obowiązku prowadzenia pomiarów; - przygotowywanie zezwoleń na prowadzenie działalności w zakresie zbierania, transportu, odzysku i unieszkodliwiania odpadów;
- Referat Rolnictwa i Leśnictwa: - rekultywacja gruntów rolnych na podstawie *ustawy o ochronie gruntów rolnych i leśnych* oraz dokonywanie rekultywacji gleby lub ziemi na podstawie *ustawy Prawo ochrony środowiska*;
- Geolog Powiatowy: - uzgadnianie i opiniowanie w zakresie ochrony środowiska decyzji wydawanych przez inne organy wynikających z ustawy prawo geologiczne i górnicze;
- uzgadnianie projektu miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego oraz decyzji o warunkach zabudowy w zakresie terenów zagrożonych osuwaniem się mas ziemnych;
- prowadzenie obserwacji terenów zagrożonych masowymi ruchami ziemi;
- Główny Specjalista – Pełnomocnik Prezydenta Miasta ds. Górnictwa: - określanie warunków rekultywacji terenów zdegradowanych przez szkody górnicze; - współpraca z Wydziałem Architektury UM w zakresie postępowań lokalizacyjnych dotyczących budowy i przebudowy obiektów zakładów górniczych.

Do zadań Wydziału Gospodarki Komunalnej (funkcjonującego od dnia 1 lipca 2009 r.) należał m.in. współudział w opracowaniu programu ochrony środowiska miasta wraz z planem gospodarki odpadami i sporządzanie okresowych raportów z jego realizacji. Upřednio zadanie to należało do Wydziału Ekologii (Referatu Ochrony Środowiska).

[Dowód: akta kontroli str. 51,55-61 i 65-78]

Zgodnie z zarządzeniem nr 476/2007 z dnia 21 września 2007 r. w sprawie podziału zadań oraz kompetencji Prezydenta Miasta, Zastępców Prezydenta Miasta, Sekretarza Miasta oraz Skarbnika Miasta (ze zmianami), zwanym dalej „zarządzeniem w sprawie podziału zadań i kompetencji”³, nadzór nad całością zadań realizowanych przez Wydział Ekologii należał w okresie objętym kontrolą do Zastępcy Prezydenta Miasta Michała Śmigielskiego.

Bezpośrednie kierownictwo nad realizacją zadań wykonywanych przez Wydział Gospodarki Komunalnej sprawował Pełnomocnik ds. Dróg i Gospodarki Komunalnej, podlegający bezpośrednio Prezydentowi Miasta.

[Dowód: akta kontroli str. 79-84]

³ Wcześniej zgodnie z zarządzeniem Nr 595/2006 Prezydenta Miasta Rybnika z dnia 1 grudnia 2006 r. w sprawie podziału zadań oraz kompetencji Zastępców Prezydenta Miasta, ze zm.

2. W okresie objętym kontrolą Biuro Audytu i Kontroli Wewnętrznej Urzędu nie przeprowadziło w Wydziale Ekologii żadnej kontroli, a w Wydziale Gospodarki Komunalnej - żadnej kontroli ani audytu wewnętrznego.

W Wydziale Ekologii przeprowadzony został jeden audyt wewnętrzny (w 2009 r.), który jednakże nie dotyczył problematyki objętej niniejszą kontrolą (audyt ten przeprowadzony został w temacie „Stosowanie standardów kontroli finansowej w jednostkach sektora finansów publicznych”).

[Dowód: akta kontroli str. 85-90]

3. Zgodnie z art. 20 ustawy o ochronie gruntów osoba powodująca utratę albo ograniczenie wartości użytkowej gruntów jest obowiązana do ich rekultywacji na własny koszt. Stosownie do art. 22 ust. 1 i 2 ww. ustawy decyzje w sprawach rekultywacji i zagospodarowania wydaje starosta (w przypadku miasta na prawach powiatu - Prezydent Miasta).

Badaniem objęto decyzje w sprawie rekultywacji i zagospodarowania gruntów, z wykorzystaniem odpadów z wydobycia węgla kamiennego wymienionych w załączniku do rozporządzenia w sprawie katalogu odpadów w pozycjach 01 01 02, 01 04 12 i 01 04 81 jako odpowiednio: odpady z wydobywania kopalin innych niż rudy metali, odpady powstające przy płukaniu i oczyszczaniu kopalin inne niż wymienione w 01 04 07 i 01 04 11 oraz odpady z flotacyjnego wzbogacania węgla inne niż wymienione w 01 04 80, zwanych dalej „odpadami z wydobycia węgla”.

W okresie objętym kontrolą obowiązywały następujące decyzje Prezydenta Miasta Rybnika w sprawach rekultywacji i zagospodarowania gruntów, z wykorzystaniem odpadów z wydobycia węgla, wydane na podstawie m.in. art. 20 i 22 ustawy o ochronie gruntów:

Tabela nr 1

Lp.	Nr sprawy / decyzji	Data wydania decyzji	Przedmiot decyzji	Adresat decyzji	Teren objęty rekultywacją	Pow. terenu objętego rekultywacją (w ha)	Termin na wykonanie rekultywacji	Kierunek rekultywacji
1	Ek II-6064/00022/04 (2006/063628)	20-11-2006	Ustalenie kierunku rekultywacji i zagospodarowania oraz wyrażenie zgody na wykonanie rekultywacji podstawowej wraz z zagospodarowaniem terenów	Kompania Węglowa S.A. Oddział KWK „Chwałowice”	Zwałowisko odpadów powęglowych KWK „Chwałowice” pomiędzy ul. Noworadziejowską i Składową w Rybniku - teren przy szybie IV	11,76	31-10-2009	zielony (zatrawienie i zadrzewienie)
2	Ek II-6064/00022/04 (2007/048151)	03-07-2007	Zmiana terminu wykonania rekultywacji i zagospodarowania określonego w ww. decyzji z dn.	j.w.	j.w.	j.w.	31-10-2010	j.w.

			20.11.2006 r.					
3	Ek II-6064/ 00002/04 (2006/072470)	24-11- 2006	Ustalenie kierunku rekultywacji i zagospodarowania oraz wyrażenie zgody na wykonanie rekultywacji podstawowej wraz z zagospodarowaniem terenów	Zakład Zagospodarowania Mienia Kompanii Węglowej S.A.	Teren depresyjny położony w obrębie koryta Potoku Niedobczyckiego przyległych do ul. Skalnej w Rybniku-Niedobczycach	5,1	15-05-2007	rolny (przywrócenie użytku zielonego)
4	Ek II-6064/ 00002/04 (2007/032557)	27-04- 2007	Uznanie rekultywacji i zagospodarowania terenów depresyjnych w obrębie koryta Potoku Niedobczyckiego, przyległych do ul. Skalnej w Rybniku, za zakończoną	j.w.	j.w.	j.w.	Na podstawie protokołu komisyjnego odbioru robót z dn. 15.02.2007 r.	j.w.
5	Ek II-6064/ 00033/04 (2006/069172)	21-11- 2006	Ustalenie kierunku rekultywacji i zagospodarowania oraz wyrażenie zgody na wykonanie rekultywacji podstawowej wraz z zagospodarowaniem terenów	Kompania Węglowa S.A. Oddział KWK „Chwałowice”	Osadniki mułowe KWK „Chwałowice”:- „Żeberko” i „Holona I” (zlokalizowane w rejonie ul. Koźdoniów w Rybniku-Chwałowicach)	10,97	31-10-2010	zielony (zatrąwienie, z docelowym przeznaczeniem na tereny rekreacyjne)
6	Ek II-6064/ 00033/04 (2008/013300)	20-02- 2008	Ustalenie kierunku rekultywacji i zagospodarowania oraz wyrażenie zgody na wykonanie rekultywacji podstawowej wraz z zagospodarowaniem terenów	Kompania Węglowa S.A. Oddział KWK „Chwałowice”	Osadniki mułowe KWK „Chwałowice”: „Holona II” i „Holona III” (w rejonie ul. Koźdoniów i 1 Maja w Rybniku-Chwałowicach) - etap I	ogółem: ok. 18,29, w tym w etapie I - 6,41	31-12-2009	zielony (zatrąwienie, z docelowym przeznaczeniem jako tereny rekreacyjne)
7	Ek II-6064/ 00003/09 (2009/101237)	29-12- 2009	Ustalenie kierunku rekultywacji i zagospodarowania oraz wyrażenie zgody na wykonanie rekultywacji podstawowej wraz z zagospodarowaniem terenów	Kompania Węglowa S.A. Oddział KWK „Chwałowice”	Osadniki mułowe KWK „Chwałowice”: „Holona II” i „Holona III” - etap II	ok. 18,29	31-12-2015	zielony (zatrąwienie, z docelowym przeznaczeniem jako tereny rekreacyjne)

[Dowód: akta kontroli str. 91-200]

Spośród ww. 7 decyzji: 5 dotyczyło ustalenia kierunku rekultywacji i zagospodarowania oraz wyrażenia zgody na wykonanie rekultywacji podstawowej wraz z zagospodarowaniem terenu, 1 - zmiany określonego we wcześniej wydanej decyzji terminu wykonania rekultywacji oraz 1 - uznania rekultywacji i zagospodarowania terenu za zakończoną.

Realizowana na podstawie ww. decyzji rekultywacja dotyczyła następujących 4 obszarów:

- zwałowiska odpadów powęglowych KWK „Chwałowice” przy szybie IV (zlokalizowanego pomiędzy ul. Noworadziejowską i Składową) - 2 decyzje (tabela nr 1, poz. 1 i 2);
- terenów depresyjnych w obrębie koryta Potoku Niedobczyckiego (rejon ul. Skalnej) - 2 decyzje (tabela nr 1, poz. 3 i 4);
- osadników mułowych KWK „Chwałowice”: „Zeberko” i „Holona I” (rejon ul. Koźdoniów) - 1 decyzja (tabela nr 1, poz. 5);
- osadników mułowych KWK „Chwałowice”: „Holona II” i „Holona III” (rejon ul. Koźdoniów i 1 Maja) - 2 decyzje (tabela nr 1, poz. 6 i 7).

Powierzchnia gruntów objętych wszystkimi ww. decyzjami wyniosła łącznie 46,12 ha.

4 decyzje (tabela nr 1, poz. nr: 1, 3, 5 i 6) wydane zostały w związku z wygaśnięciem z dniem 13 października 2006 r., na mocy art. 12 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o zmianie ustawy o odpadach oraz o zmianie niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2005 r. Nr 175, poz. 1458 ze zm.)⁴, decyzji wydanych przed ww. datą.

We wszystkich decyzjach o kierunku rekultywacji i zagospodarowania (5 decyzji - tabela nr 1, poz. nr: 1, 3, 5, 6 i 7), wskazując podstawy ich wydania, powołano się także na załącznik nr 1 pt. „Rodzaje odpadów oraz warunki ich odzysku w procesie odzysku R14” do rozporządzenia w sprawie odzysku odpadów.

Pismem z dn. 20.12.2005 r. nr Ek II-6064/00007/05 (2005/072220) Wydział Ekologii UM poinformował poszczególnych adresatów wydanych przez Prezydenta Miasta decyzji o kierunku rekultywacji i zagospodarowania (w tym m.in. Kompanię Węglową S.A., dalej jako „KW S.A.” - Oddział KWK „Chwałowice” i Zakład Zagospodarowania Mienia) o konieczności złożenia nowego wniosku do Prezydenta Miasta o wydanie nowej decyzji o kierunku rekultywacji, w związku z wygaśnięciem na mocy art. 12 ww. ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. decyzji dotychczasowych, jak również w związku z opublikowaniem na stronach internetowych Ministerstwa Środowiska projektu rozporządzenia w sprawie odzysku odpadów.

[Dowód: akta kontroli str. 201-202]

W dniu 15.01.2007 r. do Urzędu wpłynął wniosek KW S.A. Oddział KWK „Jankowice” o wydanie decyzji ustalającej kierunek rekultywacji dla obiektu „Północ” KWK „Jankowice”

⁴ Zgodnie z art. 12 ww. ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. decyzje w zakresie rekultywacji z zastosowaniem odpadów wydane na podstawie ustaw: ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. o odpadach, ustawy z dnia 3 lutego 1995 r. o ochronie gruntów rolnych i leśnych, ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. - Prawo ochrony środowiska, oraz innych ustaw ulegają wygaśnięciu w całości lub części dotyczącej zastosowania odpadów w terminie roku od dnia wejścia w życie ustawy, tj. roku od dnia 13 października 2005 r.

po podniesieniu do rzędnej 330,00 m n.p.m. (sprawa nr Ek II-6064/00004/04). We wniosku podano, że wydanie decyzji o kierunku rekultywacji i zagospodarowania jest konieczne, w związku z wygaśnięciem wcześniejszej decyzji o rekultywacji oraz wejściem w życie *rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 21 marca 2006 r. w sprawie odzysku lub unieszkodliwiania odpadów poza instalacjami lub urządzeniami (Dz. U. z 2006 r. Nr 49, poz. 356)*. Jako termin zakończenia rekultywacji biologicznej wskazano datę 30.11.2015 r. W przedmiotowych pracach przewidziano wykorzystanie w procesie odzysku R14 odpadów z wydobycia węgla kamiennego (01 01 02, 01 04 12 i 01 04 81).

W dniu 24.04.2007 r. Urząd uzyskał opinię Dyrektora Okręgowego Urzędu Górniczego w Rybniku do decyzji ustalającej kierunek ww. rekultywacji (Dyrektor OUG zaopiniował pozytywnie zielony kierunek rekultywacji i zagospodarowania).

Pismem z dnia 27.03.2007 r. KW S.A. Oddział KWK „Jankowice” zwróciła się do Prezydenta Miasta o wydanie pozwolenia na budowę dla inwestycji „Ukształtowanie terenu obiektu „Północ” KWK Jankowice poprzez podniesienie do rzędnej 330 m n.p.m. - etap II” (sprawa nr Ar II-73530/00203/07). Decyzja w sprawie zatwierdzenia projektu budowlanego i udzielenia pozwolenia na budowę wydana została w dniu 31.10.2007 r.

Decyzji o kierunku rekultywacji i zagospodarowania ww. terenu w okresie objętym kontrolą nie wydano.

W pozwoleniu na budowę z dnia 31.10.2007 r. dotyczącym ww. prac na obiekcie „Północ” KWK Jankowice, wśród warunków wydania pozwolenia wymieniono m.in. konieczność zachowania wszystkich warunków dotyczących ochrony środowiska, jakie określone zostały w piśmie Wydziału Ekologii Ek II-6064/00004/04 z dnia 30.08.2007 r.

[Dowód: akta kontroli str. 203-229]

Wyjaśniając, dlaczego nie wydano decyzji w sprawie rekultywacji i zagospodarowania przedmiotowego terenu, pomimo otrzymania wniosku o wydanie takiej decyzji (uprzednio dla ww. terenu wydano zarówno pozwolenie na budowę - z dn. 01.02.2005 r., jak również decyzję o kierunku rekultywacji - z dn. 17.10.2003 r.), p.o. Naczelnika Wydziału Ekologii podał: „Do Prezydenta Miasta Rybnika wpłynęły 2 wnioski *de facto* w tej samej sprawie: - o pozwoleniu na budowę, - o kierunku rekultywacji i zagospodarowania terenu. Decyzje te dotyczą budowy obiektu „Północ” przez nasypanie odpadów pogórnich do poziomu 330 m n.p.m., w celu wybudowania punktu widokowego wraz z terenami rekreacyjnymi przez rekultywację o kierunku zielonym, zatrawienie i zadrzewienie. Ustalono, że zostanie wydana jedna decyzja o pozwoleniu na budowę, według przedłożonej dokumentacji. Dokumentacja przedstawia sposób budowy obiektu oraz przeprowadzenie jego rekultywacji. Wydział

Architektury, który przygotowywał decyzję o pozwoleniu na budowę wystąpił do Wydziału Ekologii o zapoznanie się z projektem i określenie warunków na jakich ma być wykonana rekultywacja tego terenu. Warunki zostały przedstawione Wydziałowi Architektury i załączone do pozwolenia na budowę.”.

[Dowód: akta kontroli str. 457]

4. Zgodnie z art. 22 ust. 1 ustawy decyzje w sprawach rekultywacji i zagospodarowania określają:

- stopień ograniczenia lub utraty wartości użytkowej gruntów, ustalony na podstawie dwóch odrębnych opinii rzeczoznawców, o których mowa w art. 28 ust. 5 ustawy (pkt 1);
- osobę obowiązaną do rekultywacji gruntów (pkt 2);
- kierunek i termin wykonania rekultywacji gruntów (pkt 3);
- uznanie rekultywacji gruntów za zakończoną (pkt 4).

W odniesieniu do 5 decyzji o ustaleniu kierunku rekultywacji i zagospodarowania (tabela nr 1, poz. 1, 3, 5, 6 i 7):

- w 1 przypadku (tabela nr 1, poz. 1) w decyzji podano, że „*teren stanowią nieużytki przemysłowe w formie nadpoziomowego zwałowiska przepalanej skały płonnej z bieżącej produkcji*” (pkt I *in fine*). Zgodnie z treścią decyzji (pkt III.1), warunkiem wyrażenia zgody na wykonanie przez KW S.A. KWK „Chwałowice” rekultywacji przedmiotowych terenów było jej prowadzenie zgodnie z technologią zawartą w projekcie technicznym z października 2004 r. (wraz z aktualizacją z września 2006 r.), opracowanym przez Grupę Rzeczoznawców Stowarzyszenia Inżynierów i Techników Górnictwa - Oddział Rybnik (dalej jako: „SITG”).
- w 1 przypadku (tabela nr 1, poz. 3) podano, że teren objęty rekultywacją „*w 90% stanowi nieużytki, powstałe na skutek szkód górniczych, przez okresowe zalewanie wodami potoku*” (pkt I *in fine*). Zgodnie z treścią decyzji (pkt III.1), warunkiem wyrażenia zgody na wykonanie przez Zakład Zagospodarowania Mienia KW S.A. rekultywacji przedmiotowych terenów było jej prowadzenie zgodnie z technologią zawartą w: projekcie technicznym z kwietnia 2002 r., wraz z uzupełnieniem dokumentacji technicznej z sierpnia 2002 r. i raportem oddziaływania na środowisko z maja 2002 r., opracowanymi przez SITG; koreferacie do projektu technicznego z września 2004 r., opracowanym przez Przedsiębiorstwo Usługowo - Produkcyjno - Handlowe „PROGEO” Sp. z o.o. w Katowicach; uzupełnieniem projektu technicznego z maja 2005 r. oraz aktualizacjami projektu technicznego z września i października 2006 r., opracowanymi przez „JERR” Jan Dajka i Ryszard Dyrda Spółka Cywilna w Rybniku.

- w 3 przypadkach (tabela nr 1, poz. 5, 6 i 7) w decyzji podano, że teren stanowią „nieużytki poprzemysłowe w formie osadników mułowych, powstałych w procesie wzbogacania urobku węglowego w latach 60-tych i 70-tych XX wieku, wymagające rewitalizacji poprzez zastosowanie zabiegów rekultywacyjnych” (pkt I *in fine* każdej z ww. trzech decyzji). Zgodnie z treścią ww. decyzji (pkt III.1), warunkiem wyrażenia zgody na wykonanie przez KW S.A. KWK „Chwałowice” rekultywacji przedmiotowych terenów było jej prowadzenie zgodnie z technologią i organizacją robót zawartą w projekcie budowlano-wykonawczym z lipca 2004 r. (wraz z aktualizacją z września 2006 r.), opracowanym przez SITG.

[Dowód: akta kontroli str. 91-200 i 492-536]

Odpowiadając na pytanie, dlaczego żadna z obowiązujących w okresie objętym kontrolą decyzji Prezydenta w sprawie rekultywacji i zagospodarowania gruntów, przeprowadzanej z wykorzystaniem odpadów z wydobycia węgla kamiennego, nie spełniała wymogu określonego w art. 22 ust. 1 pkt 1 ustawy o ochronie gruntów, Prezydent Miasta Rybnika oraz p.o. Naczelnika Wydziału Ekologii wyjaśnili: „Decyzje w sprawach rekultywacji i zagospodarowania powinny określać stopień ograniczenia lub utraty wartości użytkowej gruntów, ustalony na podstawie dwóch niezależnych rzeczoznawców, o których mowa w art. 28 ust. 5 ustawy z dnia 3 lutego 1995 roku o ochronie gruntów rolnych i leśnych (...) Problem polega na tym, kto powinien zlecić wykonanie opinii rzeczoznawcy. Należałoby przypuszczać, że zlecającym ekspertyzę powinien być właściciel terenu, gdyż żąda on rekultywacji od odpowiedzialnego za degradację terenu, to jest w przypadku terenów Miasta Rybnika zazwyczaj od kopalni. Kopalnia powinna zażądać dowodu na zaistnienie degradacji od właściciela terenu, w postaci opinii dwóch niezależnych ekspertów. Poszkodowany właściciel terenu nie chce jednak ponosić dodatkowych kosztów związanych z rekultywacją zdegradowanych terenów, a jedynie żąda niezwłocznego jej przeprowadzenia. W powstałym konflikcie interesów nigdy nie byłoby możliwości naprawienia szkody przez przeprowadzenie rekultywacji. Urząd Miasta nie czuje się zobowiązany do ponoszenia kosztów opinii dwóch niezależnych rzeczoznawców, gdyż nie jest zainteresowany jej przeprowadzeniem i nie może wydawać pieniędzy na ekspertyzy. Zdaniem pięciu stron postępowania to jest: - właściciela terenu żądającego przeprowadzenia rekultywacji, - kopalni węgla kamiennego, która spowodowała szkody górnicze i degradację gruntu, niezależnego rzeczoznawcy opracowującego projekt przeprowadzenia rekultywacji, - Dyrektora Okręgowego Urzędu Górniczego, wydającego opinię w sprawie kierunku rekultywacji, - Urzędu Miasta, wydającego decyzję o kierunku rekultywacji - degradacja gruntów nastąpiła i konieczne jest

przeprowadzenie rekultywacji. Dodatkowe ekspertyzy w tej sprawie wydają się zbędne i nigdy ich nie żądano od właściciela, ani od Kopalni”.

Jednocześnie podali oni, że „(...) rekultywacja odpadami pogórnictwymi na terenie Miasta Rybnika jest prowadzona zazwyczaj dopiero wtedy, gdy tereny ulegają podtopieniu w okresie dużych opadów deszczu, a w końcu stale są zalane wodą z uwagi na depresyjny poziom w stosunku do możliwości grawitacyjnego odpływu wód w ciekach i potokach” oraz że „ilość przygotowywanych koncepcji, projektów, aktualizacji projektów jest zwykle bardzo duża”, a „konieczność prowadzenia rekultywacji jest analizowana wielokrotnie i opisana w projektach podpisanych przez uprawnionych rzeczoznawców” - jako przykład powołano przygotowaną na zlecenie KW S.A. dokumentację dotyczącą rekultywacji terenów depresyjnych w dolinie Potoku Niedobczyckiego, tj. projekt techniczny oraz kolejne jego aktualizacje, uzupełnienia i koreferat do projektu, jak również raport oddziaływania na środowisko, podając przy tym, że „w innych przypadkach ilość dokumentacji nie jest tak liczna”, „jednak również w takich przypadkach przygotowywane są koncepcje, z których wybierane jest najlepsze rozwiązanie, do którego staramy się dołożyć dodatkowe zadania, realizowane na tym terenie, które w przyszłości będą służyły mieszkańcom Miasta Rybnika”, a „tereny na których jest prowadzona rekultywacja a stanowiące własność kopalni są określone jako tereny do rekultywacji w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego”).

[Dowód: akta kontroli str. 454-455 i 467-468]

We wszystkich decyzjach jako podmiot wykonujący rekultywację podstawową wraz z zagospodarowaniem terenu wskazano Kompanię Węglową S.A., z tego: w 5 przypadkach (tabela nr 1, poz. nr: 1, 2, 5, 6 i 7) - KW S.A. Oddział KWK „Chwałowice”, w 2 przypadkach (tabela nr 1, poz. nr: 3 i 4) - Zakład Zagospodarowania Mienia KW S.A.

We wszystkich decyzjach określono kierunek i termin wykonania rekultywacji.

[Dowód: akta kontroli str. 91-200]

Uznania rekultywacji za zakończoną dotyczyła 1 decyzja (dotycząca terenów depresyjnych w obrębie koryta Potoku Niedobczyckiego - tabela nr 1, poz. 4), wydana na podstawie art. 22 ust. 1 pkt 4 ustawy.

Podstawą wydania ww. decyzji był protokół komisyjnego odbioru robót z dnia 15 lutego 2007 r., sporządzony z udziałem: 2 przedstawicieli UM (Pełnomocnika Prezydenta Miasta ds. Górnictwa, Jacka Heroka i Kierownika Referatu Rolnictwa i Leśnictwa Wydziału Ekologii, Jana Skudrzyka), 2 przedstawicieli zleceniodawcy, tj. Zakładu Zagospodarowania Mienia KW S.A., 2 przedstawicieli wykonawcy robót, tj. P.P.U.H. „Trex-Hal” Sp. z o.o., kierownika budowy i inspektora nadzoru.

Rekultywacja przedmiotowego terenu uznana została za zrealizowaną zgodnie z ustalonym kierunkiem rekultywacji i zagospodarowania (nie stwierdzono żadnych niezgodności, braków ani usterek), przed upływem terminu wyznaczonego na jej wykonanie.

[Dowód: akta kontroli str. 91-104, 138-143]

Adresatem ww. decyzji o uznaniu rekultywacji za zakończoną był Zakład Zagospodarowania Mienia KW S.A., podczas gdy wniosek o jej wydanie (z dnia 26.04.2007 r.) złożony został przez wykonawcę robót P.P.U.H. „Trex-Hal” Sp. z o.o., podobnie jak wniosek o wydanie decyzji o kierunku rekultywacji i zagospodarowania przedmiotowego terenu (tabela nr 1, poz. 3), który złożony został przez P.P.U.H. „Trex-Hal” Sp. z o.o. w dniu 05.10.2006 r. (w związku z wygaśnięciem, na podstawie art. 12 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o zmianie ustawy o odpadach oraz o zmianie niektórych innych ustaw, decyzji wcześniejszej). Do żadnego z ww. wniosków, ani do pozostałej dokumentacji przedmiotowej sprawy, nie załączono pełnomocnictwa do reprezentowania Zakładu Zagospodarowania Mienia KW S.A. przez P.P.U.H. „Trex-Hal” Sp. z o.o.

Pozostałe spośród objętych badaniem decyzji wydane zostały na wniosek złożony przez podmioty będące adresatami tychże decyzji.

[Dowód: akta kontroli str. 91-136, 138-150 i 157-200]

P.o. Naczelnika Wydziału Ekologii oraz Pełnomocnik ds. Górnictwa wyjaśnili, że: „(...) Zakład ogłosił przetarg na wykonanie robót i w jego wyniku roboty zaczęła wykonywać firma Trex-Hal Sp. z o.o. Decyzje były wydawane na Zakład Zagospodarowania Mienia mimo, że firma Trex-Hal Sp. z o.o., występująca o wydanie decyzji, nie przedstawiła upoważnienia na reprezentowanie Zakładu Zagospodarowania Mienia Kompanii Węglowej S.A. Był to błąd w postępowaniu, jednak Zakład Zagospodarowania Mienia decyzje przyjmował (...)”.

[Dowód: akta kontroli str. 452 i 456]

W odniesieniu do pozostałych trzech obszarów podlegających rekultywacji na podstawie objętych badaniem decyzji:

- w przypadku dwóch obszarów (rejon szybu IV oraz osadniki: „Zeberko” i „Holona I”) termin wykonania rekultywacji wyznaczony został do dnia 31 października 2010 r. (w przypadku szybu IV - po przedłużeniu terminu wyznaczonego wcześniej);
- w przypadku osadników „Holona II” i „Holona III” ich rekultywacja podzielona została, zgodnie z przedłożonym w Urzędzie projektem budowlano-wykonawczym z lipca 2004 r. oraz jego aktualizacją z września 2006 r., na trzy etapy, a warunkiem uruchomienia każdego kolejnego etapu było ukończenie robót prowadzonych na etapie wcześniejszym. Zgodnie z

decyzją Prezydenta Miasta z dnia 20 lutego 2008 r. (tabela nr 1, poz. 6) termin wykonania I etapu rekultywacji ww. obszaru upłynął z dniem 31 grudnia 2009 r.

W dniu 4 stycznia 2010 r. dokonano komisyjnego odbioru robót wynikających z ww. decyzji (w skład komisji wchodziło: 1 przedstawiciel UM - Jacek Herok, 2 przedstawiciele zlecniodawcy, tj. KW S.A. KWK „Chwałowice” oraz 2 przedstawiciele wykonawcy, tj. P.P.U.H. „Trex-Hal” Sp. z o.o.) i sporządzono protokół zakończenia robót, stanowiący, jak podano w jego punkcie 17, podstawę rozliczenia wspomnianej decyzji z dnia 20 lutego 2008 r.

Termin wykonania kolejnego etapu rekultywacji ww. obszaru wyznaczony został do dnia 31.12.2015 r. (tabela nr 1, poz. 7).

[Dowód: akta kontroli str. 91-104, 106-136, 156-200 i 190-195]

5. Zgodnie z art. 22 ust. 2 pkt 1 *ustawy o ochronie gruntów w odniesieniu do działalności górniczej* decyzje w sprawach rekultywacji i zagospodarowania, o których mowa w art. 22 ust. 1 ww. ustawy, starosta wydaje po zasięgnięciu opinii dyrektora właściwego terenowo okręgowego urzędu górniczego.

Spośród 7 objętych badaniem decyzji w sprawach rekultywacji i zagospodarowania:

- w 5 przypadkach przed wydaniem decyzji uzyskano pozytywną opinię dyrektora okręgowego urzędu górniczego (tabela nr 1, poz. 1, 3, 5, 6 i 7);
- w 2 przypadkach (tabela nr 1, poz. 2 i 4) nie zasięgnięto opinii ww. organu. Decyzje, po ich wydaniu, przesłane zostały do wiadomości Okręgowego Urzędu Górniczego w Rybniku.

[Dowód: akta kontroli str. 91-200]

Prezydent Miasta Rybnika oraz p.o. Naczelnika Wydziału Ekologii wyjaśnili: „*W postępowaniu poprzedzającym wydawanie decyzji przez Prezydenta Miasta Rybnika zawsze zasięga się opinii Dyrektora Okręgowego Urzędu Górniczego w Rybniku. Decyzja o zmianie terminu wykonania rekultywacji i zagospodarowania zwałowiska odpadów powęglowych KWK „Chwałowice” zlokalizowanych pomiędzy ulicami Noworadziejowską i Składową w Rybniku - teren przy szybie IV (ujęta w tabeli nr 1, poz. 2 - przyp. kontrolera NIK) dotyczyła jedynie zmiany terminu ukończenia rekultywacji i została wydana na podstawie tej samej dokumentacji i zgodnie z ustaleniami określonymi w decyzji Prezydenta Miasta Rybnika – Ek II- 6064/00022/04 z dnia 22 listopada 2006 roku, która była zaopiniowana przed Dyrektora OUG w Rybniku. O zmianie terminu zawartym w decyzji Ek II- 6064/00022/04 z 3 lipca 2007 roku został poinformowany kopią decyzji Dyrektor OUG w Rybniku i nie wniósł uwag do tak wydanej decyzji*”.

[Dowód: akta kontroli str. 455-456 i 468]

Ponadto, p.o. Naczelnika Wydziału wyjaśnił, iż w uzyskanej przez Urząd opinii prawnej „zawarto stwierdzenie, że nie ma dostatecznej podstawy prawnej ku temu, by w razie upływu terminu do wykonania obowiązku rekultywacji (w istocie – upływu terminu obowiązywania decyzji) można go było przedłużać. Od czasu uzyskania takiej opinii prawnej nie wydłużano terminu ukończenia rekultywacji”.

[Dowód: akta kontroli str. 456]

Odnosząc się do decyzji ujętej w tabeli nr 1 w poz. 4, Prezydent Miasta Rybnika oraz p.o. Naczelnika Wydziału Ekologii wyjaśnili: „Decyzja w sprawie uznania rekultywacji i zagospodarowania terenów depresyjnych w obrębie koryta Potoku Niedobczyckiego przyległych do ulicy Skalnej w Rybniku, za zakończoną (Ek II-6064/00002/04 z dnia 27 kwietnia 2007 r.) kończy rekultywację terenu, co do którego wydał opinię Dyrektor Okręgowego Urzędu Górniczego. Przed wydaniem decyzji dotyczącej rekultywacji i zagospodarowania tych terenów dyrektor OUG w Rybniku został zapoznany z projektem przeprowadzenia rekultywacji i wydał pozytywną opinię dla takiej rekultywacji. Po jej zakończeniu i dokonaniu odbioru Prezydent Miasta Rybnika wydał decyzję o zakończeniu rekultywacji i jej kopią powiadomił Dyrektora OUG w Rybniku, że rekultywacja została zakończona. Uznaliśmy, że w przypadku obu tych decyzji powiadomieniu Dyrektora OUG o zmianie terminu, względnie o zakończeniu rekultywacji jest wystarczające i spełnia wymagania art. 22 ust. 2 pkt 1 ustawy o ochronie gruntów rolnych i leśnych”.

[Dowód: akta kontroli str. 455-456 i 468-469]

6. W okresie objętym kontrolą przeznaczenie objętych badaniem terenów rekultywowanych (ujętych w tabeli nr 1) określały następujące uchwały Rady Miasta Rybnika w sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego:

- Uchwała Nr 663/XXX/2001 z dnia 18 lipca 2001 r. w sprawie uchwalenia zmiany miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego (Dz. Urz. Woj. Śl. z 2001 r. Nr 57, poz. 1498). Przedmiotowa zmiana obejmowała tereny w dzielnicach Chwałowice oraz Radziejów i miała na celu, zgodnie z § 1 uchwały, m.in.: uwzględnienie skutków eksploatacji węgla w obszarze objętym zmianą oraz umożliwienie budowy zwałowiska dołowego w rejonie Mośnik-Kielowiec. Uchwała obowiązująca w okresie od 25.08.2001 do 15.06.2008 r.

- Uchwała Nr 545/XXXV/2005 z dnia 25 maja 2005 r. w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego miasta Rybnika (Dz. Urz. Woj. Śl. z 2005 r. Nr 79, poz. 2145). Przedmiotem planu, zgodnie z § 1 uchwały, było ustalenie zasad zagospodarowania przestrzennego obszaru w granicach administracyjnych, z wyłączeniem

terenów, dla których podjęto już lub zakończono opracowania planów miejscowych. Uchwała obowiązująca od 24.07.2005 r. do nadal.

- Uchwała Nr 327/XXVI/2008 z dnia 12 marca 2008 r. w sprawie zmiany miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego na obszarze miasta Rybnika (Dz. Urz. Woj. Śl. z 2008 r. Nr 90, poz. 1911). Przedmiotowa zmiana obejmowała tereny położone w dzielnicach Chwałowice oraz Radziejów i dotyczyła, zgodnie z § 1 ust. 2 uchwały, m.in.: sposobu zagospodarowania nieużytków przemysłowych. Uchwała obowiązująca w okresie od 16.06.2008 r. do nadal.

Dla objętych badaniem obszarów rekultywowanych określono w okresie objętym kontrolą, na podstawie ww. uchwał Rady Miasta, m.in. następujące przeznaczenie podstawowe:

- zwałowisko odpadów powęglowych KWK „Chwałowice” zlokalizowane pomiędzy ul. Noworadziejowską i ul. Składową w Rybniku - teren przy szybie IV

- w okresie od 25.08.2001 do 15.06.2008 r. jako m.in.: tereny przeznaczone do budowy zwałowiska kamienia dołowego (oznaczone symbolem „PH”) lub rekultywacji terenów zdegradowanych, na których dopuszcza się niwelację poziomą z zastosowaniem kamienia dołowego (symbol „PHN”). Po wybudowaniu zwałowisk kamienia dołowego i przeprowadzeniu rekultywacji szczegółowej przeznaczone dla celów rekreacyjnych.

Zgodnie z § 13 ust. 1 ww. uchwały z dnia 18.07.2001 r. dotyczącym terenów tworzących obszar zdegradowany działalnością górnictwa na terenach tych ustalono przekształcenia obejmujące m.in.: możliwość budowy zwałowiska nadpoziomowego kamienia dołowego w formie trzech brył (usytuowanych na terenach o symbolach: P28 PH, P29 PH i P30 PH); możliwość przebudowy cieków powierzchniowych na odcinkach tras Potoku Radziejowskiego, Potoku Chwałowickiego i Cieku Chwałowickiego oraz możliwość niwelacji poziomej terenów otaczających bryły zwałowiska nadpoziomowego.

- w okresie od 16.06.2008 r. do nadal jako m.in.: tereny przemysłowe i tereny zdegradowane wskutek eksploatacji górniczej przeznaczone do rekultywacji („PR”) oraz tereny niwelacji i rekultywacji („PRN”). Ponadto, w odniesieniu do 5 działek od 24.07.2005 r. do nadal jako m.in.: tereny przemysłowe przeznaczone do rekultywacji (symbol „PR”).

Zgodnie z § 6 ust. 2 ww. uchwały z dnia 12.03.2008 r. dotyczącym tymczasowego sposobu zagospodarowania i użytkowania terenu na ww. terenach („1PR ÷ 3PR” i „1PRN ÷ 5PRN”) dopuszczona była przed przeprowadzeniem ich rekultywacji biologicznej możliwość kształtowania brył krajobrazowych (budowli ziemnych) z wykorzystaniem mas skalnych powstałych w wyniku bieżącej eksploatacji węgla kamiennego.

- teren depresyjny położony w Rybniku-Niedobczycach, w dolinie Potoku Niedobczyckiego, w rejonie ul. Skalnej
- w okresie od 24.07.2005 r. do nadal jako m.in.: tereny zieleni łąkowej i niskiej („ZŁ”), tereny wód powierzchniowych („WS”), a także m.in. tereny ekstensywnej zabudowy mieszkaniowej („MNZ”), tereny zieleni parkowej („ZP”) czy tereny ogrodów przydomowych („ZM”). Spośród działek zlokalizowanych na ww. terenach 66 określono jako położone w obszarze zagrożonym zalaniem.
- teren osadników mułowych KWK „Chwałowice”: „Holona I” i „Żeberko”
- w okresie od 24.07.2005 r. do nadal jako m.in.: tereny przemysłowe przeznaczone do rekultywacji (symbol „PR”).
- teren osadników mułowych KWK „Chwałowice”: „Holona II” i „Holona III”
- w okresie od 24.07.2005 r. do nadal jako m.in.: tereny przemysłowe przeznaczone do rekultywacji (symbol „PR”).

[Dowód: akta kontroli str. 230-249, 250-257 i 699]

Tereny obiektu „Północ” KWK „Jankowice” określone zostały w obowiązujących od 2005 r. do nadal miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego⁵ m.in. jako tereny przemysłowe przeznaczone do rekultywacji („PR”) oraz tereny zalesień i zadrzewień („ZR”).

[Dowód: akta kontroli str. 244-245, 251-252 i 484]

7. W przypadku każdego z objętych badaniem obszarów podlegających rekultywacji opracowano i złożono w Urzędzie, w związku z wejściem w życie *rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 21 marca 2006 r. w sprawie odzysku lub unieszkodliwiania odpadów poza instalacjami lub urządzeniami*, aktualizacje projektów technicznych (budowlanych) stanowiących podstawę prowadzonych na ww. obszarach prac, w tym:

- aktualizacja projektu budowlano-wykonawczego pt. *„Likwidacja, rekultywacja i zagospodarowanie osadników mułowych: Holona I, Holona II, Holona III i Żeberko położonych w Rybniku - Chwałowicach”* z września 2006 r. (złożona w Urzędzie wraz z wnioskiem z dnia 26.09.2006 r. o wydanie nowej decyzji o kierunku rekultywacji i zagospodarowania osadników „Żeberko” i „Holona”);
- aktualizacja projektu technicznego pt. *„Rekultywacja i zagospodarowanie terenów depresyjnych w obrębie Potoku Niedobczyckiego przyległych do ulicy Skalnej w Rybniku”* z

⁵ Na mocy Uchwały Nr 545/XXXV/2005 Rady Miasta Rybnika z dnia 25 maja 2005 r., a także Uchwały nr 604/XXXVII/2005 Rady Miasta Rybnika z dnia 7 września 2005 r. w sprawie uchwalenia planu zagospodarowania przestrzennego dla terenów składowiska odpadów komunalnych w Rybniku (Dz. Urz. Woj. Śl. z 2005 r. Nr 126, poz. 3156 - uchwała obowiązująca od dnia 17.11.2005 r. do nadal).

motyl

października 2006 r. (złożona w Urzędzie wraz z wnioskiem z dnia 05.10.2006 r. o wydanie nowej decyzji o kierunku rekultywacji i zagospodarowania ww. obszaru);

- aktualizacja projektu technicznego pt. „*Rekultywacja i zagospodarowanie zwałowiska odpadów powęglowych KWK Chwałowice zlokalizowanego pomiędzy ulicami Noworadziejowską i Składową w Rybniku - teren przy szybie IV*” z września 2006 r. (złożona w Urzędzie wraz z wnioskiem z dnia 26.09.2006 r. o wydanie nowej decyzji o kierunku rekultywacji i zagospodarowania ww. obszaru);

- aktualizacja projektu budowlanego pt. „*Ukształtowanie terenu obiektu „Północ” KWK „Jankowice” poprzez podniesienie rzędnej do 330,00 m n.p.m.*” ze stycznia 2007 r. (złożona w Urzędzie w związku z wnioskiem z dnia 27.12.2006 r. o wydanie nowej decyzji o kierunku rekultywacji i zagospodarowania ww. obszaru oraz wnioskiem z dnia 27.03.2007 r. o wydanie pozwolenia na budowę).

W każdej z ww. aktualizacji podano, że rekultywacja prowadzona będzie z wykorzystaniem odpadów z wydobycia węgla w procesie R14.

[Dowód: akta kontroli str. 114-123, 149-155, 164-171 i 210-218]

8. We wszystkich decyzjach o ustaleniu kierunku rekultywacji i zagospodarowania terenu (tabela nr 1, poz. 1, 3, 5, 6, 7) zaznaczono, iż warunkiem wydania decyzji jest postępowanie z odpadami powstałymi w trakcie realizacji robót zgodnie z *ustawą o odpadach* oraz prowadzenie na bieżąco ewidencji odpadów wykorzystanych do rekultywacji.

[Dowód: akta kontroli str. 107-112, 144-147, 157-162, 180-185 i 190-195]

W tabeli poniżej przedstawiono wykaz wydanych przez Prezydenta Miasta zezwoleń na prowadzenie działalności w zakresie odzysku odpadów m.in. z wydobycia węgla, dotyczących objętych badaniem obszarów rekultywowanych na mocy decyzji Prezydenta Miasta w sprawach rekultywacji i zagospodarowania terenów (w odniesieniu do obiektu „Północ” KWK „Jankowice” - na mocy decyzji Prezydenta Miasta w sprawie zatwierdzenia projektu budowlanego i udzielenia pozwolenia na budowę) obowiązujących w okresie objętym kontrolą.

Tabela nr 2

Lp.	Teren	Decyzje w sprawie rekultywacji i zagospodarowania (dla poz. VI - decyzja w sprawie zatwierdzenia projektu budowlanego i udzielenia pozwolenia na budowę)				Zezwolenia na prowadzenie działalności w zakresie odzysku odpadów			
		Nr sprawy / decyzji	Adresat decyzji	Ustalenie kierunku rekultywacji - decyzją z dnia:	Ostateczny termin na wykonanie rekultywacji	Nr sprawy / decyzji	Posiadacz zezwolenia	Zezwolenie z dnia:	Zezwolenie ważne do dnia (wg treści wydanych decyzji):

I	Zwałowisko odpadów powęglowych KWK „Chwałowice” pomiędzy ul. Noworadziejowską i Składową w Rybniku - teren przy szybie IV	Ek II-6064/00022/04 (2006/063628 i 2007/048151)	KW S.A. Oddział KWK „Chwałowice”	20-11-2006	31-10-2010	Ek I-7672/00096/03/04 - 2003/049925)	P.P.U.H. "Trex-Hal" Sp. z o.o. Rybnik	zezwolenie z dn. 30-04-2001, w wersji zmienionej decyzją z dn. 05-04-2004 r.	31-12-2007
						Ek I-7663/00068/09 (2009/059836 i 2010/038971)	Przedsiębiorstwo Robót Inżynieryjnych EKOBUD M. Ganczarski, J. Wiancki, W. Marzec S.J., Piekary Śląskie	26-08-2009	01-07-2012 - jednak nie dłużej niż do końca obowiązywania decyzji o kierunku rekultywacji ww. terenu
II	Teren depresyjny w obrębie koryta Potoku Niedobczyckiego, w rejonie ul. Skalnej	Ek II-6064/00002/04 (2006/072470 i 2007/032557)	Zakład Zagospodarowania Mienia KW S.A.	24-11-2006	15-05-2007	Ek I-7663/00078/06 (2006/062303 - z dn. 06.10.2006, 18.12.2006 i 25.01.2007 r.)	P.P.U.H. "Trex-Hal" Sp. z o.o. Rybnik	06-10-2006	15-05-2007
III	Osadniki mułowe KWK „Chwałowice”: „Zeberko” i „Holona I”	Ek II-6064/00033/04 (2006/069172)	KW S.A. Oddział KWK „Chwałowice”	21-11-2006	31-10-2010	Ek I-7663/00038/05 (2005/020709 - z dn. 17.05.2005, 22.09.2005 i 08.05.2006)	P.P.U.H. "Trex-Hal" Sp. z o.o. Rybnik	17-05-2005	15-05-2015
IV	Osadniki mułowe KWK „Chwałowice”: „Holona II” i „Holona III” - etap I	Ek II-6064/00033/04 (2008/013300)	KW S.A. Oddział KWK „Chwałowice”	20-02-2008	31-12-2009	Ek I-7663/00018/08 (2008/021509)	P.P.U.H. "Trex-Hal" Sp. z o.o. Rybnik	21-03-2008	31-12-2009
V	Osadniki mułowe KWK „Chwałowice”: „Holona II” i „Holona III” - etap II	Ek II-6064/00003/09 (2009/101237)	KW S.A. Oddział KWK „Chwałowice”	29-12-2009	31-12-2015	Ek I-7663/00098/09 (2010/000766)	P.P.U.H. "Trex-Hal" Sp. z o.o. Rybnik	04-01-2010	31-12-2015
VI	Obiekt "Północ" KWK "Jankowice"	Ar II-73530/00203/07 (2007/080322), decyzja nr 785/73530/2007	KW S.A. Oddział KWK "Jankowice"	31-10-2007	na czas budowy - decyzja w sprawie zatwierdzenia projektu budowlanego i udzielenia pozwolenia na budowę	Ek I-7663/00008/05 (2005/001589, 2008/004955, 2008/055333 i 2008/084574)	RPM S.A., Lubliniec	27-04-2005	28-02-2009
						Ek I-7663/00070/08 (2008/081592 i 2009/016546)	Haller S.A., Katowice	13-11-2008	13-11-2012 - od momentu protokolarnego przekazania wykonawcy placu budowy i nie dłużej niż do zakończenia obowiązywania umowy na wykonanie prac

[Dowód: akta kontroli str. 283-285]

9. Zgodnie z art. 22 ust. 3 ustawy o ochronie gruntów osoby obowiązane do rekultywacji gruntów zawiadamiają organ wydający decyzje w sprawach rekultywacji i zagospodarowania w terminie do dnia 28 lutego każdego roku o powstałych w ubiegłym roku zmianach w zakresie gruntów podlegających rekultywacji.

W okresie objętym kontrolą wszystkie podmioty realizujące objęte badaniem (wymienione w tabeli nr 1) decyzje o kierunku rekultywacji i zagospodarowania wywiązywały się z ww. obowiązku. Również w odniesieniu do prac prowadzonych w rejonie „Północ” KW S.A. Oddział KWK „Jankowice”, realizowanych na podstawie wydanego przez Prezydenta Miasta pozwolenia na budowę, w Wydziale Ekologii co roku składane były informacje o rekultywacji wykonanej w ww. rejonie w roku ubiegłym.

Według informacji złożonej przez KW S.A. Oddział KWK „Chwałowice” w roku 2010 (dotyczącej rekultywacji wykonanej w 2009 r.) do ukończenia rekultywacji i zagospodarowania na poszczególnych obszarach rekultywowanych na podstawie objętych badaniem (wymienionych w tabeli nr 1) decyzji o kierunku rekultywacji i zagospodarowania, pozostawało odpowiednio:

- osadniki mułowe „Holona I” i „Zeberko” - 4,62 ha;
- osadniki mułowe „Holona II” i „Holona III” (I etap) - 5,56 ha;
- teren zwałowiska odpadów powęglowych KWK „Chwałowice” przy szybie IV - 9,46 ha.

Rekultywacja obszaru położonego z dolinie Potoku Niedobczyckiego zakończyła się w 2007 r. (ostatnia informacja o zmianach na ww. terenie złożona została w dniu 28.01.2008 r.).

[Dowód: akta kontroli str. 258-282]

10. Zgodnie z art. 26 ust. 1 *ustawy o odpadach* posiadacz odpadów, który prowadzi odzysk lub unieszkodliwianie odpadów obowiązany jest do uzyskania zezwolenia na prowadzenie tej działalności⁶. Zgodnie z art. 26 ust. 2 w zw. z art. 26 ust. 3 pkt 3 starosta wydaje zezwolenia na prowadzenie odzysku lub unieszkodliwiania w drodze decyzji.

W okresie objętym kontrolą obowiązywały następujące decyzje Prezydenta Miasta w sprawie zezwoleń na prowadzenie odzysku odpadów obejmujących m.in. odpady z wydobycia węgla, wydane na podstawie *ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. o odpadach*⁷:

Tabela nr 3

Lp.	Nr sprawy / decyzji	Data wydania decyzji	Przedmiot decyzji	Proces odzysku - wg załącznika nr 5 do ustawy o odpadach*	Posiadacz zezwolenia	Maksymalne ilości odpadów przewidzianych do odzysku (Mg / rok), wg poszczególnych kategorii odpadów:			Miejsce prowadzenia odzysku	Termin ważności zezwolenia (wg treści wydanej decyzji) - do dnia:
						kod: 01 01 02	kod: 01 04 12	kod: 01 04 81		

⁶ Z zastrzeżeniem art. 31 ust. 1, art. 33 ust. 2, 4 i 4a oraz art. 43 ust. 5 ww. ustawy.

⁷ W zestawieniu ujęto wyłącznie informacje na temat odpadów objętych badaniem (o kodach: 01 01 02, 01 04 12 i 01 04 81). Nie ujęto natomiast informacji na temat ilości i rodzajów odpadów o kodach innych niż ww.

1	Ek I-7672/ 00008/03 (2003/004197)	31-03-2003	Udzielenie zezwolenia na prowadzenie odzysku odpadów	R 10	Brunon i Natalia Baszczok, Rybnik	800	nie dotyczy	Nie dotyczy	Teren byłego wyrobiska piasku przy ul. Janasa 108, Rybnik (działki nr: 138/19, 114/19 i 1910/28)	31-03-2010
2	Ek I-7663/ 00008/05 (2005/001589)	27-04-2005	Udzielenie zezwolenia na prowadzenie odzysku odpadów	R 10	RPM S.A., Lubliniec	100.000	2.000.000	250.000	tzw. Rejon "Północ" - teren KW S.A. Oddział KWK "Jankowice"	31-01-2008
3	Ek I-7663/ 00008/05 (2008/004955)	22-01-2008	Przedłużenie terminu ważności ww. zezwolenia	j.w.	j.w.	j.w.	j.w.	j.w.	j.w.	31-07-2008
4	Ek I-7663/ 00008/05 (2008/055333)	30-07-2008	Przedłużenie terminu ważności ww. zezwolenia	j.w.	j.w.	j.w.	j.w.	j.w.	j.w.	31-12-2008
5	Ek I-7663/ 00008/05 (2008/084574)	31-12-2008	Przedłużenie terminu ważności ww. zezwolenia	j.w.	j.w.	j.w.	j.w.	j.w.	j.w.	28-02-2009
6	Ek I-7663/ 00070/08 (2008/081592)	13-11-2008	Udzielenie zezwolenia na prowadzenie odzysku odpadów	R 14	Haller S.A., Katowice	200.000	750.000	200.000	Teren KW S.A. Oddział KWK "Jankowice" - tzw. Rejon "Północ"	13-11-2012 r. (od momentu protokolarnego przekazania wnioskodawcy placu budowy i nie dłużej niż do zakończenia obowiązywania umowy na wykonanie ww. prac)
7	Ek I-7663/ 00070/08 (2009/016546)	03-03-2009	Zmiana ww. zezwolenia - kategorii i ilości odpadów (w tym o kodzie 01 04 12)	j.w.	j.w.	j.w.	670.000	j.w.	j.w.	j.w.
8	Ek I-7663/ 00078/06 (2006/062303)	06-10-2006	Udzielenie zezwolenia na prowadzenie odzysku odpadów	R 14	Przedsiębiorstwo Produkcyjno-Usługowo-Handlowe "Trex-Hal" Sp. z o.o., Rybnik	nie dotyczy	80.000	nie dotyczy	Teren rekultywowany przy ul. Skalnej w Rybniku-Niedobczycach	31-12-2006
9	Ek I-7663/ 00078/06 (2006/062303)	18-12-2006	Przedłużenie terminu ważności i zmiana ww. zezwolenia - ilości odpadów (o kodzie 01 04 12)	j.w.	j.w.	j.w.	90.000	j.w.	j.w.	15-05-2007
10	Ek I-7663/ 00078/06 (2006/062303)	25-01-2007	Zmiana ww. zezwolenia - ilości odpadów (o kodzie 01 04 12)	j.w.	j.w.	j.w.	170.000	j.w.	j.w.	j.w.
11	Ek I-7663/ 00038/05 (2005/020709)	17-05-2005	Udzielenie zezwolenia na prowadzenie odzysku odpadów	R 14	P.P.U.H. "Trex-Hal" Sp. z o.o. Rybnik	25.000*	650.000*	nie dotyczy	Teren osadników mułowych KWK "Chwałowice": "Holona I" i "Żeberko", w związku z robotami budowlanymi dotyczącymi rekultywacji ww. osadników	15-05-2015 ("ponadto, warunek, by w skali 10 lat, tj. w całym okresie obowiązywania zezwolenia, ilość wszystkich odpadów poddanych odzyskowi nie

										przekroczyła 5.500.000 Mg/rok)
12	Ek I-7663/ 00038/05 (2005/020709)	22-09- 2005	Zmiana ww. zezwolenia - rozszerzenie listy odpadów o odpady z grupy 17 i 19 odpadów (17 05 04 i 19 08 99)	j.w.	j.w.	j.w.	j.w.	j.w.	j.w.	j.w.
13	Ek I-7663/ 00038/05 (2005/020709)	08-05- 2006	Zmiana ww. zezwolenia - ilości odpadów o kodzie 17 05 04	j.w.	j.w.	j.w.	j.w.	j.w.	j.w.	j.w.
14	Ek I-7663/ 00018/08 (2008/021509)	21-03- 2008	Udzielenie zezwolenia na prowadzenie odzysku odpadów	R 14	P.P.U.H. "Trex- Hal" Sp. z o.o. Rybnik	40.000	800.000	nie dotyczy	Teren osadników mułowych KWK "Chwałowice": "Holona II" i "Holona III", w związku z robotami budowlanymi dotyczącymi rekultywacji ww. osadników - I etap	31-12-2009 (tj. do zakończenia I etapu prac rekultywacyjnych)
15	Ek I-7663/ 00098/09 (2010/000766)	04-01- 2010	Udzielenie zezwolenia na prowadzenie odzysku odpadów	R 14	P.P.U.H. "Trex- Hal" Sp. z o.o. Rybnik	40.000	800.000	nie dotyczy	Teren osadników mułowych KWK "Chwałowice" - "Holona II" i "Holona III" - II etap	31-12-2015
16	Ek I-7672/ 00096/03/04 (2003/049925)	05-01- 2004	Zmiana zezwolenia udzielonego decyzją z dn. 30.04.2001 r. , na podstawie ustawy z dn. 27.06.1997 r. o odpadach (na usuwanie z terenu miasta Rybnika odpadów innych niż niebezpieczne, w tym na transport oraz wykorzystywanie lub unieszkodliwianie)	wykorzystanie odpadów w celach nieprzemysłowych - do robót niwelacyjnych i rekultywacji terenu, zgodnie z zatwierdzoną dokumentacją (decyzja wydana przed wejściem w życie rozporządzenia w sprawie odzysku odpadów)	P.P.U.H. "Trex- Hal" Sp. z o.o. Rybnik	30.000	970.000	nie dotyczy	M.in. teren pogórnicy placu drzewa KWK "Chwałowice" rejon "D", teren przy szybie IV - Kielowiec (ponadto, położone w Rybniku- wyrobisko popiaskowe - pomiedzy ul. Jaśminową i Pochyłą oraz tereny w rejonie ul. Kopalnianej i Świerklańskiej; oprócz tego, wyrobiska w Wodzisławiu Śl. i w Czerwionce- Leszczynach).	31-12-2007

17	Ek I-7663/ 00068/09 (2009/059836)	26-08- 2009	Udzielenie zezwolenia na prowadzenie odzysku odpadów	R 14 (R 10 - co do odpadu o kodzie: 19 08 05)	Przedsiębiorstwo Robót Inżynieryjnych EKOBUD M. Ganczarski, J. Wiancki, W. Marzec S.J., Piekary Śląskie	30.000	600.000	nie dotyczy	Teren zwalowiska odpadów powęglowych KWK "Chwałowice" pomiedzy ul. Skladową i ul. Noworadziejowską - przy szybie IV	01-07-2012, (ale nie dłużej niż do końca obowiązywania decyzji o kierunku rekultywacji i zagospodarowania terenu)
18	Ek I-7663/ 00068/09 (2010/038971)	10-05- 2010	Zmiana ww. zezwolenia - ilości odpadów (o kodzie 10 01 01)	j.w.	j.w.	j.w.	j.w.	j.w.	j.w.	j.w.
19	Ek I-7663/ 00072/09 (2009/080328)	14-10- 2009	Udzielenie zezwolenia na prowadzenie odzysku odpadów	R 14	Zakład Sprzętowo- Transportowy Hanna i Kazimierz Pyszny, Rybnik	520 m ³	nie dotyczy	nie dotyczy	Teren nieczynnego wzrobiska pocegielnianego - Rybnik, przy ul. Cegielnianej (działka 3342/28)	31-12-2011

[Dowód: akta kontroli str. 286-410]

Spośród ww. 19 decyzji: 9 dotyczyło udzielenia zezwolenia, a 10 - zmiany wydanego zezwolenia (z tego: 3 dotyczyły przedłużenia terminu ważności wydanego zezwolenia, 1 - przedłużenia terminu ważności i zmiany określonej w zezwoleniu ilości odpadów, 5 - zmiany określonych w zezwoleniu ilości lub kategorii odpadów oraz 1 - zmiany klasyfikacji odpadów objętych zezwoleniem wydanym na podstawie art. 11 ust. 9a ustawy z dnia 27.06.1997 r. o odpadach⁸).

Zgodnie z art. 27 ust. 2 ustawy o odpadach w zezwoleniu na prowadzenie odzysku lub unieszkodliwiania odpadów określa się: rodzaj i ilość odpadów przewidywanych do odzysku lub unieszkodliwiania w okresie roku (pkt 1); miejsce i dopuszczone metody odzysku lub unieszkodliwiania odpadów, w brzmieniu obowiązującym od dn. 12.03.2010 r. - ze wskazaniem procesu odzysku lub unieszkodliwiania zgodnie z załącznikami 5 lub 6 do ustawy, oraz opis procesu technologicznego (pkt 2); dodatkowe warunki prowadzenia odzysku lub unieszkodliwiania odpadów, jeżeli wymaga tego specyfika odpadów, w szczególności niebezpiecznych, lub potrzeba zachowania wymagań ochrony życia, zdrowia ludzi lub ochrony środowiska (pkt 3); miejsce i sposób magazynowania odpadów (pkt 4); czas obowiązywania zezwolenia (pkt 6), który, zgodnie z art. 26 ust. 2 ustawy, nie może być dłuższy niż 10 lat.

⁸ Wspomniana wyżej ustawa z dn. 27 czerwca 1997 r. o odpadach (Dz. U. Nr 96, poz. 592 ze zm.) została uchylona z dniem 01.10.2001 r., na mocy art. 2 pkt 2 uwPoś. Zgodnie z art. 39 ust. 1 uwPoś zezwolenia wydane na podstawie dotychczasowych przepisów podmiotom, które przed dniem wejścia w życie ustawy prowadziły działalność w zakresie usuwania, wykorzystywania lub unieszkodliwiania odpadów, zachowują moc na czas, na jaki zostały wydane, nie dłużej jednak niż do dnia 30 czerwca 2008 r., i zastępują zezwolenia na prowadzenie działalności w zakresie zbierania, transportu, odzysku lub unieszkodliwiania odpadów wymagane na podstawie ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. o odpadach.

Spośród 9 decyzji dotyczących udzielenia obowiązujących w okresie objętym kontrolą zezwoleń na prowadzenie odzysku odpadów z wydobycia węgla wszystkie zawierały elementy określone w art. 27 ust. 2 pkt 1-6 *ustawy o odpadach*.

W zakresie dotyczącym określenia miejsca i sposobu magazynowania odpadów w żadnym z wydanych zezwoleń nie przewidziano możliwości ich magazynowania na przedmiotowym terenie (we wszystkich objętych badaniem zezwoleniach wydanych na podstawie *ustawy o odpadach* podano, że odpady dostarczane do miejsca ich odzysku powinny być na bieżąco zagospodarowywane).

[Dowód: akta kontroli str. 286-410]

Spośród wydanych przez Prezydenta Miasta na podstawie *ustawy o odpadach* i obowiązujących w okresie objętym kontrolą zezwoleń na prowadzenie odzysku odpadów z wydobycia węgla:

- w 5 przypadkach miejscem prowadzenia odzysku był teren rekultywowany na podstawie objętych badaniem (tj. ujętych w tabeli nr 1) decyzji w sprawach rekultywacji i zagospodarowania terenu;
- w 2 przypadkach miejscem prowadzenia odzysku był teren tzw. Rejonu „Północ” KW S.A. KWK „Jankowice”;
- w 2 przypadkach (dotyczących zezwoleń na prowadzenie odzysku odpadów o kodzie 01 01 02, ujętych w tabeli nr 3 pod poz. nr 1 i 19) miejscem prowadzenia odzysku odpadów był teren, który nie podlegał rekultywacji na podstawie objętych badaniem (wymienionych w tabeli nr 1) decyzji o rekultywacji.

W pierwszym z ww. przypadków (tabela nr 3, poz. 1) zezwolenie, wydane na okres 31.03.2003 r. do 31.03.2010 r., dopuszczało prowadzenie na terenie byłego wyrobiska piasku przy ul. Janasa 108 w Rybniku (działki nr: 138/19, 114/19 i 1910/28) odzysku odpadów z grupy 17⁹ oraz odpadów o kodzie 01 01 02, bez odpadów z grupy 10. Dla przedmiotowego miejsca odzysku nie wydano nowego zezwolenia, ww. zezwolenie nie było też zmieniane. W dniu 28.01.2009 r. wydana została dla przedmiotowego terenu decyzja (sprawa nr Ek II-6064/00002/08 - decyzja nr 2009/006076, wydana w związku z wygaśnięciem z dniem 13.10.2006 r. decyzji wcześniejszej¹⁰) o kierunku rekultywacji i zagospodarowaniu dopuszczająca wykorzystanie na ww. terenie wyłącznie odpadów z grupy 10, bez odpadów o

⁹ Klasyfikacja odpadów określona rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 27 września 2001 r. w sprawie katalogu odpadów (Dz. U. Nr 112, poz. 1206).

¹⁰ Z dnia 10.05.1999 r., zmieniona decyzją z dn. 18.10.2002 r., która wygasła na mocy art. 12 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o zmianie ustawy o odpadach oraz o zmianie niektórych innych ustaw.

kodzie 01 01 02. W punkcie III.8 ww. decyzji zamieszczono wymóg, by postępowania z odpadami prowadzone było zgodnie z *ustawą o odpadach*.

W dniu 21.01.2010 r. do Urzędu wpłynęła, zgodnie z art. 22 ust. 3 *ustawy o ochronie gruntów*, informacja na temat rekultywacji wykonanej na działkach nr 114/19, 160/19 (działka 138/19 została w 2009 r. podzielona na działki nr: 159/19 i 160/19) i 1910/28, położonych przy ul. Janasa 108 w Rybniku-Niedobczycach, w której podano, że w 2009 r. na działkach tych rekultywacja była prowadzona.

Ww. informacja stanowiła odpowiedź na pismo Wydziału Ekologii z dnia 11.01.2010 r. (Ek II-6064/00001/10 - 2010/002223) wystosowane do poszczególnych adresatów decyzji Prezydenta Miasta w sprawach rekultywacji i zagospodarowania gruntów do złożenia informacji z wykonania rekultywacji i zagospodarowania terenów przemysłowych w roku 2009 (stanowiącej, jak podano, pisemne rozliczenie wydanej decyzji administracyjnej w sprawie rekultywacji i zagospodarowania gruntów).

~ [Dowód: akta kontroli str. 258, 283-285 i 310-331]

Odpowiadając na pytanie, dlaczego nie zapewniono, by wydanej przez Prezydenta Miasta Rybnika i realizowanej, zgodnie z informacjami składanymi w Urzędzie, przez stronę decyzji o kierunku rekultywacji i zagospodarowania przedmiotowego terenu odpowiadało stosowne zezwolenie na prowadzenie na ww. terenie odzysku odpadów oraz dlaczego nie podejmowano żadnych działań w sytuacji prowadzenia rekultywacji z wykorzystaniem odpadów na przedmiotowym terenie bez takiego zezwolenia, p.o. Naczelnika Wydziału Ekologii wyjaśnił: „Zezwolenie Prezydenta Miasta Rybnika z dnia 31 marca 2003 r. nr Ek I-7672/00008/03, które dotyczy rekultywacji terenu wyrobiska po eksploatacji piasku, położonego w Rybniku przy ul. Janasa 108 (dz. nr 138/19, 114/19, 1910/28), wydane zostało na czas określony do 31 marca 2010 r. włącznie. Jednakże w myśl art. 12 ustawy o zmianie ustawy o odpadach oraz o zmianie niektórych innych ustaw (Dz. U. nr 175 poz.1458 z 2005 r.), wraz z późniejszą zmianą określoną ustawą zmieniającą ustawę o zmianie ustawy o odpadach oraz o zmianie niektórych innych ustaw (Dz. U. nr 63 poz.441 z 2006 r.) cyt. „Decyzje w zakresie rekultywacji z zastosowaniem odpadów wydane na podstawie ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. o odpadach, ustawy z dnia 3 lutego 1995 r. o ochronie gruntów rolnych i leśnych (Dz. U. z 2004 r. Nr 121, poz. 1266, z 2005 r. Nr 175, poz. 1462 oraz z 2006 r. Nr 12, poz. 63), ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. - Prawo ochrony środowiska oraz innych ustaw ulegają wygaśnięciu w całości lub części dotyczącej zastosowania odpadów w terminie roku od dnia wejścia w życie ustawy”. Biorąc pod uwagę datę wejścia w życie ustawy oznacza to, że wydane na w/w teren zezwolenie na prowadzenie działalności w zakresie

odzysku odpadów poprzez rekultywację terenu wyrobiska po eksploatacji piasku wygasło z mocy prawa z dniem 13 października 2006 r.

W związku z powyższym nie ma rozbieżności w zakresie dopuszczonych do przedmiotowych prac rodzajów odpadów pomiędzy omawianym w tym punkcie zezwoleniem, a decyzją nr Ek II-6064/00002/08 o kierunku rekultywacji i zagospodarowaniu przedmiotowego terenu, gdyż została ona wydana w dniu 28 stycznia 2009 r., tj. w okresie gdy zezwolenie na prowadzenie działalności w zakresie odzysku odpadów z mocy prawa już nie obowiązywało.

Odpowiadając na drugie pytanie (jak również odnosząc się do pozostałych zezwoleń na prowadzenie odzysku odpadów poprzez ich wykorzystanie w pracach rekultywacyjnych wydanych przed dniem 13.10.2006 r., które ujęte zostały w tabeli nr 3), p.o. Naczelnika Wydziału Ekologii wyjaśnił: „Urząd działa na wniosek strony, umożliwiając jej prowadzenie działań określonych w stosownej decyzji (zezwoleniu), pod ściśle określonymi warunkami. To, że posiadacz odpadów uzyskał zezwolenie nie oznacza, że ostatecznie działania w nim ujęte zostaną przez niego podjęte. Ma on taką możliwość, a nie obowiązek ich wykonania. Podmiot chcąc prowadzić określone działania w omawianym zakresie ma obowiązek uzyskania stosownej decyzji (zezwoleń) wydanej przez właściwy organ, jednakże organ nie ma podstaw do nakazywania podmiotom uzyskiwania takich decyzji (zezwoleń) (...) Urząd nie ma możliwości nakazywania podmiotom uzyskania nowych zezwoleń”.

[Dowód: akta kontroli str. 456-457 i 698]

Odnosnie do decyzji ujętych w tabeli nr 3, poz. 2-5 wyjaśnił on: „(...) decyzję tą zmieniano (przedłużano termin obowiązywania) firmie RPM S.A. z Lublińca w związku z przedłużającym się postępowaniem przetargowym dotyczącym prowadzenia prac na w/w obiekcie. W wyniku tego postępowania Kompania Węglowa S.A. wyłoniła nowego wykonawcę prac tj. firmę Haller S.A. z Katowic. W związku z powyższym aby zapewnić ciągłość prac na przedmiotowym terenie, do czasu przekazania placu budowy nowemu wykonawcy przedłużono termin obowiązywania zezwolenia wydanego uprzedniemu wykonawcy tj. firmie RPM S.A.”.

[Dowód: akta kontroli str. 698]

W odniesieniu do terenu zwałowiska odpadów powęglowych KWK „Chwałowice” przy szybie IV w wydanych decyzjach administracyjnych (zezwoleń na prowadzenie odzysku odpadów - nr 2010/038971 z dn. 10.05.2010 r. i 2009/059836 z dn. 26.08.2009 r. oraz decyzjach w sprawie rekultywacji i zagospodarowania terenu - nr: 2006/063628 z dn. 20.11.2006 r. i 2007/048151 z dn. 03.07.2007) jako oznaczenie odpowiednio miejsca prowadzenia odzysku/terenu objętego rekultywacją prowadzenia odzysku podano

„zwałowisko odpadów powęglowych KWK „Chwałowice” zlokalizowane pomiędzy ulicami Noworadziejowską i Składową w Rybniku - teren przy szybie IV”.

W okresie objętym kontrolą „ulica Noworadziejowska” nie istniała w obrębie granic administracyjnych Miasta Rybnika (istniała tylko ulica Radziejowska o przebiegu odbiegającym od lokalizacji przedmiotowego terenu).

[Dowód: akta kontroli str. 100, 107-112, 124-125, 137, 286, 391-394 i 401-402]

P.o. Naczelnika Wydziału Ekologii oraz Pełnomocnik ds. Górnictwa wyjaśnili: *„Decyzja o kierunku rekultywacji i zagospodarowania zwałowiska odpadów powęglowych KWK „Chwałowice” zlokalizowanego pomiędzy ulicami Noworadziejowską i Składową w Rybniku - teren przy szybie IV (Ek II-6064/00022/04) dotyczy terenu przy ulicy Noworadziejowskiej, której nie ma w spisie ulic Miasta Rybnika. Nazwa umowna Noworadziejowska powstała dla odróżnienia jej od starego biegu ulicy Radziejowskiej w Dzielnicy Chwałowice, która została zdegradowana przez szkody górnicze kopalni „Chwałowice”. Dla połączenia Dzielnicy Chwałowice z Jankowicami w Gminie Świerklany kopalnia „Chwałowice” wykonała i utrzymuje nową ulicę. Ulica ta została wykonana na terenach będących własnością Kompanii Węglowej S.A. KWK „Chwałowice” i zostanie wniesiona na mapy i przekazana Miastu po wykonaniu rekultywacji w tym terenie. Dotychczasowy bieg ulicy Radziejowskiej oraz jej nowy przebieg przedstawiono na załączonym szkicu”.*

[Dowód: akta kontroli str. 451, 453 i 458-459]

Spośród 9 wydanych przez Prezydenta Miasta na podstawie *ustawy o odpadach* i obowiązujących w okresie objętym kontrolą zezwoleń na prowadzenie odzysku odpadów z wydobycia węgla: 6 (tabela nr 3, poz. 1, 8, 11, 14, 15 i 17) przewidywało wykorzystanie objętych badaniem odpadów do rekultywacji terenów; 1 (tabela nr 3, poz. 2) - ich wykorzystanie do rekultywacji terenu i jego częściowej nadbudowy, a 1 (tabela nr 3, poz. 6) - ich wykorzystanie w pracach budowlanych prowadzonych na przedmiotowym terenie; 1 (tabela nr 3, poz. 19) - ich wykorzystanie do wypełnienia wyrobiska po byłej cegielni, za zgodą właścicieli działki i zgodnie z projektem technicznym (ze stycznia 2009 r.).

[Dowód: akta kontroli str. 286-410 i 700]

Zgodnie z art. 27 ust. 1 *ustawy o odpadach* zezwolenie na odzysk lub unieszkodliwianie odpadów wydaje się na wniosek, który powinien zawierać: wyszczególnienie rodzajów odpadów przewidywanych do odzysku lub unieszkodliwiania (pkt 1); określenie ilości odpadów poszczególnych rodzajów poddawanych odzyskowi lub unieszkodliwianiu w okresie roku (pkt 2); oznaczenie miejsca odzysku lub unieszkodliwiania odpadów (pkt 3); wskazanie miejsca i sposobu oraz rodzaju magazynowanych odpadów (pkt 5); szczegółowy

opis stosowanych metod odzysku lub unieszkodliwiania odpadów, w brzmieniu obowiązującym od dn. 12.03.2010 r. - w tym wskazanie procesu odzysku lub unieszkodliwiania zgodnie z załącznikami 5 lub 6 do ustawy oraz opis procesu technologicznego (pkt 6); przedstawienie możliwości technicznych i organizacyjnych pozwalających należycie wykonywać działalność w zakresie odzysku lub unieszkodliwiania odpadów, ze szczególnym uwzględnieniem kwalifikacji zawodowych lub przeszkolenia pracowników oraz liczby i jakości posiadanych instalacji i urządzeń odpowiadających wymaganiom ochrony środowiska (pkt 7); przewidywany okres wykonywania działalności w zakresie odzysku lub unieszkodliwiania odpadów (pkt 8).

W okresie objętym kontrolą złożonych zostało 5 wniosków o udzielenie zezwoleń na prowadzenie odzysku odpadów (dotyczące decyzji ujętych w tabeli nr 3, poz. 6, 14, 15, 17 i 19). Spośród ww. 5 wniosków:

- w jednym (dotyczącym zezwolenia z dnia 14.10.2009 r. - tabela nr 3, poz. 19) nie zamieszczono informacji na temat kwalifikacji zawodowych i przeszkolenia pracowników, wymaganych stosownie do art. 27 ust. 1 pkt 7 *ustawy o odpadach*;
- pozostałe cztery wnioski zawierały wszystkie elementy wymagane stosownie do art. 27 ust. 1 pkt 1-8 ustawy.

[Dowód: akta kontroli str. 305-307, 347-349, 379-380, 385-386 i 395-400]

P.o. Naczelnika Wydziału Ekologii wyjaśnił: „*W sprawie dotyczącej zezwolenia Prezydenta Miasta Rybnika z dnia 14 października 2009 r. nr Ek I-7663/00072/09 na odzysk odpadów na terenie wyrobiska pocegielnianego, położonego przy ul. Cegielnianej, istotnie nie wezwano wnioskodawcy o uzupełnienie wniosku o informacje dotyczące kwalifikacji zawodowych lub przeszkoleniu pracowników. W przypadku prowadzenia prac na tym terenie działania polegają na wykorzystaniu do spychania wykorzystywanych odpadów do wyrobiska i ich zagęszczaniu przez wielokrotne przejazdy spycharki. W związku z czym wezwanie do uzupełnienia wniosku w omawianym przypadku musiałoby dotyczyć uprawnień kierowcy do kierowania tym pojazdem (prawo jazdy)*”.

[Dowód: akta kontroli str. 457]

11. Zgodnie z art. 14 ust. 6 *ustawy o odpadach* wojewódzki, powiatowy i gminny plan gospodarki odpadami stanowi część odpowiedniego programu ochrony środowiska i jest tworzony w trybie i na zasadach określonych w przepisach o ochronie środowiska.

Zgodnie z art. 10 ust. 4 *ustawy z dnia 27 lipca 2001 r. o wprowadzeniu ustawy - Prawo ochrony środowiska, ustawy o odpadach oraz zmianie niektórych ustaw (Dz. U. Nr 100, poz. 1085), dalej jako „uwPoś”, w zw. z art. 14 ust. 6 ustawy o odpadach* sejmiki województw

obowiązane były do uchwalenia wojewódzkich programów ochrony środowiska, w tym również planów gospodarki odpadami, w terminie do dnia 30 czerwca 2003 r., rady powiatów - do uchwalenia powiatowych programów oraz planów do dnia 31 grudnia 2003 r., a rady gmin - do uchwalenia gminnych programów oraz planów do dnia 30 czerwca 2004 r.

Zgodnie z art. 14 ust. 9 *ustawy o odpadach* w miastach, w których funkcje organów powiatu sprawują organy gminy, plan gospodarki odpadami obejmuje zadania planu powiatowego i gminnego. Projekt planu jest opiniowany przez zarząd województwa.

Stosownie do art. 14 ust. 5 *ustawy o odpadach* projekt planu przygotowują organy wykonawcze odpowiednio województwa, powiatu lub gminy.

Plan Gospodarki Odpadami dla Miasta Rybnika, zwany dalej „PGO”, został przyjęty uchwałą Rady Miasta Rybnika nr 362/XXIV/2004 w dniu 15 września 2004 r. Plan opracowany został na zlecenie Urzędu Miasta przez Beskidzki Fundusz Ekorozwoju S.A. z siedzibą w Bielsku-Białej. Obejmował on okres lat 2004-2007, z uwzględnieniem perspektywy na lata 2007-2015.

Umowa z ww. wykonawcą, wyłonionym w trybie przetargu nieograniczonego, na opracowanie projektu PGO zawarta została w dniu 18.09.2003 r. (termin wykonania przedmiotu umowy wyznaczono do dnia 30.11.2003 r. i przedłużono następnie, na mocy zawartego aneksu, do dnia 31.01.2004 r.).

Na posiedzeniu w dniu 26.02.2004 r. zaprezentowano Komisji Przemysłu Górniczego, Ekologii i Rolnictwa Rady Miasta roboczą wersję *Programu* (na ww. posiedzeniu Komisji ustalono, że kolejne posiedzenie w sprawie PGO odbędzie się po jego zaopiniowaniu przez Zarząd Województwa).

Projekt, przekazany Zarządowi Województwa Śląskiego do zaopiniowania pismem z dnia 05.05.2004 r., został pozytywnie zaopiniowany przez Zarząd Województwa uchwałą z dnia 08.07.2004 r. (nr uchwały 1170/164/II/2004). Projekt PGO, wraz z projektem uchwały w sprawie jego przyjęcia, został przedłożony przez Prezydenta Miasta:

- Komisji Przemysłu Górniczego, Ekologii i Rolnictwa Rady Miasta na posiedzeniu, które odbyło się w dniu 01.09.2004 r.;
- Radzie Miasta na sesji Rady Miasta Rybnika, która odbyła się w dniu 15.09.2004 r.

[Dowód: akta kontroli str. 411, 646-662 i 682-687]

Odnosząc się do terminu uchwalenia ww. planu, Prezydent Miasta Rybnika oraz Przewodniczący Rady Miasta Rybnika Stanisław Jaszczuk wyjaśnili (złożyli oni w ww. kwestii wyjaśnienia o identycznej treści): „Zgodnie z art. 10 ust. 4 *ustawy o wprowadzeniu ustawy - Prawo ochrony środowiska, ustawy o odpadach oraz o zmianie niektórych ustaw*

(Dz.U. nr 100 poz 1085 z 2001r.) „Sejmiki województw uchwalą nowe wojewódzkie programy ochrony środowiska do dnia 30 czerwca 2003 r., rady powiatów - powiatowe programy ochrony środowiska do dnia 31 grudnia 2003 r., a rady gmin - gminne programy ochrony środowiska do dnia 30 czerwca 2004 r.”. Rybnik jest Miastem na prawach powiatu więc należy traktować Go jako gminę a co za tym idzie Rada Miasta Rybnika miała czas uchwalić Program Ochrony Środowiska do 30 czerwca 2004 r. co zostało dotrzymane.

Plan Gospodarki Odpadami (zwany dalej Plan) sporządza się zgodnie z wymogami ustawowymi co 4 lata. Terminy sporządzania Planu ustalone są w kolejności od Wojewódzkiego, poprzez Powiatowy aż po Gminny, a ich zapisy powinny być zgodne z treścią Planu wyższego szczebla. Śląski Wojewódzki Plan Gospodarki Odpadami miał powstać do 30 czerwca 2003r. a w rzeczywistości powstał 25 sierpnia 2003r. (data uchwały nr II/11/1/2003) przez co było mniej czasu na opracowanie Planu Gospodarki Odpadami dla Miasta Rybnika. W związku z powyższym Plan ten również został uchwalony w późniejszym terminie, tak aby był zgodny z zapisami planu wyższego stopnia”.

[Dowód: akta kontroli str. 464 i 474]

Zgodnie z art. 14 ust. 14 plany gospodarki odpadami powinny podlegać aktualizacji nie rzadziej niż co 4 lata. Proces aktualizacji planów, zgodnie z § 5 ust.1 pkt 2 rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 9 kwietnia 2003 r. w sprawie sporządzania planów gospodarki odpadami (Dz. U. Nr 66, poz. 620 ze zm.), powinien obejmować ocenę realizacji obowiązującego planu gospodarki odpadami.

Do dnia zakończenia czynności kontrolnych PGO nie został zaktualizowany (do dnia 03.09.2010 r. nie została też podpisana umowa z wykonawcą na wykonanie aktualizacji PGO).

[Dowód: akta kontroli str. 688]

Prezydent Miasta Rybnika oraz Przewodniczący Rady Miasta Rybnika Stanisław Jaszcuk wyjaśnili (złożyli oni w ww. kwestii wyjaśnienia o identycznej treści): „Aktualizacja PGO dla Miasta Rybnika zostanie wykonana do końca listopada 2010 roku. Zwłoka w opracowaniu aktualizacji wynika z tego, że chciano w niej uwzględnić, oprócz wymagań określonych w aktualizacji programu dla województwa śląskiego (aktualizacja Planu Gospodarki Odpadami dla Województwa Śląskiego uchwaloną została przez Sejmik Województwa Śląskiego w dniu 29 kwietnia 2009 r. - przyp. kontrolera NIK), zrealizowane inwestycje, które stanowić będą podstawę integralnego systemu gospodarki odpadami na terenie Rybnika:

- III kwaterę składowiska odpadów komunalnych przy ul. Kolberga,
- zakład odzysku odpadów budowlanych przy ul. Kolberga,

- zamknięcie i rekultywację II kwatery składowiska odpadów komunalnych przy ul. Kolberga,
- Zakład przerobu odpadów komunalnych przy ul. Kolberga, należący do spółki „Sego” w Rybniku”.

[Dowód: akta kontroli str. 464-465 i 474]

Zgodnie z art. 14 ust. 12b ustawy o odpadach sprawozdania z realizacji planu gospodarki odpadami krajowego, wojewódzkiego, powiatowego i gminnego, obejmujące okres dwóch lat kalendarzowych, według stanu na dzień 31 grudnia roku kończącego ten okres, zwany „okresem sprawozdawczym”, przygotowują odpowiednio minister ds. środowiska, zarząd województwa, zarząd powiatu i organ wykonawczy gminy.

Zgodnie z art. 14 ust. 13 pkt 2 sprawozdanie z realizacji planu gospodarki odpadami zarząd powiatu (Prezydent Miasta) przedkłada radzie powiatu (Radzie Miasta) i zarządowi województwa w terminie do dnia 30 czerwca po upływie okresu sprawozdawczego.

W czerwcu 2007 r. opracowany został (na zlecenie Urzędu Miasta przez wykonawcę „Ekokonsulting” z siedzibą w Bielsku-Białej) *Raport z realizacji Planu Gospodarki Odpadami dla Miasta Rybnika* obejmujący lata 2004-2006.

Ww. raportu, pomimo upływu z dniem 30 czerwca 2007 r. terminu na jego przedstawienie Radzie Miasta oraz Zarządowi Województwa, nie przedłożono Zarządowi Województwa Śląskiego ani Radzie Miasta.

[Dowód: akta kontroli str. 419-420 i 435-436]

W sierpniu 2009 r. „Ekokonsulting” opracował Sprawozdanie z realizacji Planu Gospodarki Odpadami dla Miasta Rybnika za lata 2007-2008.

Termin przedłożenia ww. sprawozdania Zarządowi Województwa upłynął z dniem 30 czerwca 2009 r. Sprawozdanie zostało przesłane do Urzędu Marszałkowskiego Województwa Śląskiego pismem z dnia 28 września 2009 r. (nr GK-7661/00005/09), tj. z opóźnieniem o 90 dni, w odpowiedzi na pismo p.o. Dyrektora Wydziału Ochrony Środowiska Urzędu Marszałkowskiego z dnia 29 lipca 2009 r. wzywające do złożenia przedmiotowego sprawozdania oraz podanie przyczyn opóźnienia w tym zakresie.

Ww. sprawozdanie nie zostało przedłożone Radzie Miasta.

[Dowód: akta kontroli str. 426-429 i 437-439]

Prezydent Miasta Rybnika wyjaśnił: „Zgodnie z art. 14 ust. 6 ustawy o odpadach plan gospodarki odpadami stanowi część odpowiedniego programu ochrony środowiska i jest tworzony w trybie i na zasadach określonych w przepisach o ochronie środowiska. Art. 18 ust. 2 ustawy Prawo ochrony środowiska mówi, z wykonania programu ochrony środowiska organ wykonawczy gminy sporządza co dwa lata raporty, które przedstawia radzie gminy.

Dlatego w 2007r. uznaliśmy że nie ma konieczności przesyłania raportu do Zarządu Województwa. Urząd Marszałkowski w dniu 29 lipca 2009 roku, zwrócił się z prośbą o przesłanie sprawozdania z realizacji planu gospodarki odpadami. W odpowiedzi na powyższe pismo sprawozdanie zostało przesłane pismem z dnia 28 września 2009 roku. Od tego czasu Wydział Gospodarki Komunalnej będzie przysyłał sprawozdania z realizacji planu gospodarki odpadami do Zarządu Województwa”.

W odniesieniu do kwestii braku przedłożenia ww. sprawozdań (raportów) Radzie Miasta, Prezydent wyjaśnił, że nie zostały one przedstawione Radzie, jednakże poleci on Wydziałowi Gospodarki Komunalnej, aby następnym razem przedstawiał raport z realizacji PGO pismem skierowanym do Przewodniczącego Rady Miasta.

[Dowód: akta kontroli str. 464-465 i 485-486]

Program Ochrony Środowiska dla Miasta Rybnika (opracowany na zlecenie Urzędu Miasta przez Beskidzki Fundusz Ekorozwoju S.A.), zwany dalej „*Programem Ochrony Środowiska*” lub „*Programem*”, przyjęty został uchwałą Nr 292/XIX/2004 Rady Miasta Rybnika z dnia 24.03.2004 r. Wśród strategicznych celów dotyczących ochrony ziemi i gleb wymieniono tam m.in. rewitalizację terenów poprzemysłowych oraz pogórnich, a jako kierunek działań - rekultywację terenów zdegradowanych.

Zgodnie z art. 17 ust. 2 *ustawy Poś* projekty programów ochrony środowiska podlegają zaopiniowaniu przez odpowiednio: organ wykonawczy województwa - w przypadku projektów powiatowych programów ochrony środowiska (pkt 2); organ wykonawczy powiatu - w przypadku projektów gminnych programów ochrony środowiska (pkt 3).

Umowa z ww. wykonawcą, wyłonionym w trybie przetargu nieograniczonego, na opracowanie projektu *Programu Ochrony Środowiska* zawarta została w dniu 03.12.2002 r. (termin wykonania przedmiotu umowy wyznaczono do dnia 30.09.2003 r.).

Na posiedzeniu w dniu 26.11.2003 r. zaprezentowano Komisji Przemysłu Górniczego, Ekologii i Rolnictwa Rady Miasta roboczą wersję *Programu* (tj. wersję wymagającą jeszcze wniesienia poprawek).

Projekt, przekazany Zarządowi Województwa Śląskiego do zaopiniowania pismem z dnia 20.01.2004 r., został pozytywnie zaopiniowany przez Zarząd Województwa uchwałą z dnia 17.02.2004 r. (nr 301/121/II/2004), wydaną na podstawie art. 17 ust. 2 pkt 2 *ustawy Poś*.

Projekt *Programu Ochrony Środowiska*, wraz z projektem uchwały w sprawie jego przyjęcia, został przedłożony przez Prezydenta Miasta:

- Komisji Przemysłu Górniczego, Ekologii i Rolnictwa Rady Miasta na posiedzeniu, które odbyło się w dniu 16.03.2004 r.;

- Radzie Miasta na sesji Rady Miasta Rybnika, która odbyła się w dniu 24.03.2004 r.

[Dowód: akta kontroli str. 440-441, 487 i 663-681]

Zgodnie z art. 18 ust. 2 *ustawy Poś*, z wykonania programów ochrony środowiska organ wykonawczy powiatu (w przypadku miasta na prawach powiatu - Prezydent Miasta) sporządza co 2 lata raporty, które przedkłada radzie powiatu (Radzie Miasta).

Do dnia zakończenia czynności kontrolnych z realizacji ww. programu sporządzony został jeden raport: raport z czerwca 2007 r. (przygotowany na zlecenie Urzędu Miasta przez „*Ekokonsulting*”). Do dnia zakończenia czynności kontrolnych ww. raport nie został przedłożony Radzie Miasta.

[Dowód: akta kontroli str. 442-444]

Prezydent Miasta Rybnika oraz p.o. Naczelnika Wydziału Ekologii wyjaśnili: „*W 2009 r. miał powstać nowy Program Ochrony Środowiska dla Miasta Rybnika, sporządzony na podstawie Programu Wojewódzkiego, jednakże prace nad jego ukończeniem mają dopiero zostać w najbliższym czasie zakończone. W związku z powyższym gdy będzie już możliwe sporządzenie nowego Programu dla Miasta Rybnika, przy zleceniu jego opracowania uwzględnione zostanie również wykonanie raportu ze starego Programu. Środki finansowe na przygotowanie aktualizacji Programu były już zabezpieczone od 2008 r. w Gminnym Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej. Po likwidacji w/w funduszu środki zostały zabezpieczone w budżecie Wydziału Ekologii na 2010 r.*”.

W odniesieniu do kwestii braku przedłożenia raportu z realizacji ww. Programu Radzie Miasta, Prezydent wyjaśnił, że nie został on przedstawiony Radzie oraz że poleci on Wydziałowi Ekologii, aby następnym razem przedstawiał ww. raport przy piśmie skierowanym do Przewodniczącego Rady Miasta.

[Dowód: akta kontroli str. 458 i 465]

Problematyka gospodarki odpadami z wydobycia węgla kamiennego ujęta została w rozdziale 3.4 PGO pt. „Odpady powstające w sektorze gospodarczym”, w punkcie poświęconym odpadom innym niż niebezpieczne (3.4.1.1)¹¹. Podano tam (na str. 66), że najliczniejszą grupę odpadów powstających na terenie Miasta Rybnika stanowią odpady mineralne powstające w górnictwie w postaci tzw. skały płonnej i odpadów z przeróbki węgla.

Jak podano str. 63, przedstawione w PGO informacje na temat ilości odpadów powstających w ciągu roku na terenie Miasta Rybnika w związku z działalnością podmiotów

¹¹ Oprócz odpadów powstających w sektorze gospodarczym, w PGO wyszczególnione zostały także następujące kategorie odpadów: odpady komunalne, odpady opakowaniowe, osady ściekowe, szczególne rodzaje odpadów niebezpiecznych (w tym: odpady zawierające PCB, oleje odpadowe, baterie i akumulatory, odpady zawierające azbest, odpady pestycydowe oraz odpady medyczne i weterynaryjne) oraz inne rodzaje odpadów (w tym: wraki samochodowe, zużyte opony oraz zużyte urządzenia elektryczne i elektroniczne).

gospodarczych, w tym m.in. w związku z działalnością wydobywczą, oparte zostały na danych z 2002 r. oraz „są szacunkowe i stanowią orientacyjną wielkość pozwalającą jedynie na przedstawienie skali zjawiska, a nie podają faktycznych wielkości”. Podano też, że informacje te „obejmują jedynie ilości odpadów dopuszczonych do wytworzenia, a nie ilości faktyczne” i „dotyczą wyłącznie podmiotów, które posiadają uregulowany stan prawny w zakresie wytwarzania odpadów”.

W punkcie 3.4.4 (str. 75) wskazano następujące zadania do realizacji w zakresie gospodarki odpadami powstającymi w sektorze gospodarczym na terenie Miasta Rybnik:

- stworzenie bazy gospodarki odpadami powstającymi w sektorze gospodarczym na terenie Rybnika (okres realizacji: lata 2004-2005);
- opracowanie i wdrożenie programu informacyjno-edukacyjnego dla przedsiębiorców w sektorze gospodarczym (okres realizacji: lata 2005-2006).

W punkcie 3.4.3 (str. 74) wśród „głównych działań, jakie należy podjąć do roku 2007 w zakresie gospodarki odpadami powstającymi w sektorze gospodarczym”, oprócz ww. dwóch zadań, wskazano także: kontrolę podmiotów gospodarczych w celu stworzenia i aktualizacji bazy danych gospodarki odpadami (baza ze szczególnym uwzględnieniem małych i średnich przedsiębiorstw), dążenie do stosowania niskoodpadowych technologii produkcji oraz organizację systemu transportu, odzysku oraz unieszkodliwiania odpadów przemysłowych ze szczególnym uwzględnieniem małych i średnich przedsiębiorstw.

[Dowód: akta kontroli str. 416-417]

W sprawozdaniu z realizacji PGO za lata 2004-2006 w rozdziale 4 (str. 23-27) przedstawiono stan i ocenę realizacji poszczególnych zadań wynikających z PGO. Jak podano na str. 25, zadanie dotyczące stworzenia bazy gospodarki odpadami powstającymi w sektorze gospodarczym na terenie Rybnika (koszt ogółem: 2 tys. zł) oraz zadanie dotyczące opracowania i wdrożenia programu informacyjno-edukacyjnego dla przedsiębiorców w sektorze gospodarczym (koszt ogółem: 10 tys. zł) nie zostały zrealizowane.

W rozdziale 5 (str. 28-33) sprawozdania zamieszczono zestawienia zadań w zakresie gospodarowania odpadami, w tym m.in. odpadami gospodarczymi, które zgodnie z *Krajowym Planem Gospodarki Odpadami* (dalej jako: „KPGO”) wyznaczone zostały do realizacji samorządom. Zadanie dotyczące „stworzenia bazy gospodarki odpadami powstającymi w sektorze gospodarczym na terenie Rybnika” zestawione zostało tam (str. 32) z określonym

w KPGO zadaniem „rozpoznanie stanu aktualnego gospodarki odpadami w małych i średnich podmiotach gospodarczych”¹².

W rozdziale 8 (str. 44-45) sprawozdania przedstawiono listę zaleconych działań mających służyć realizacji celów określonych w PGO. Zalecono tam m.in.:

- zwiększenie kontroli organów wykonawczych Miasta nad prawidłowością postępowania z odpadami;
- egzekwowanie realizacji przepisów w wydawanych decyzjach w zakresie gospodarki odpadami, przez organ wykonawczy Miasta;
- stworzenie bazy gospodarki odpadami powstającymi w sektorze gospodarczym.

[Dowód: akta kontroli str. 422-425]

W sprawozdaniu z realizacji PGO za lata 2007-2009 w rozdziale 3 (str. 22-27) przedstawiono stan oraz ocenę realizacji poszczególnych zadań wynikających z PGO. Spośród ujętych tam zadań dwa określone zostały jako niezrealizowane, z czego jedno odnoszące się do odpadów powstających w sektorze gospodarczym, tj. zadanie stworzenia bazy gospodarki odpadami powstającymi w tym sektorze na terenie Rybnika. Jak podano na str. 27, czynności mających na celu realizację tego zadania nie podjęto (jednocześnie wskazano, iż Urząd Miasta posiada jednak możliwość korzystania z bazy danych Wojewódzkiego Systemu Odpadowego - WSO).

[Dowód: akta kontroli str. 432]

Prezydent Miasta Rybnika wyjaśnił: *„Informuję, że poniższe zadania określone w Planie Gospodarki Odpadami dla Miasta Rybnika:*

- Stworzenie bazy gospodarki odpadami powstającymi w sektorze gospodarczym na terenie Rybnika,

- Opracowanie i wdrożenie programu informacyjno-edukacyjnego dla przedsiębiorców w sektorze gospodarczym.

do dnia dzisiejszego nie zostały wykonane.

Jednakże nadmieniam, że dane dotyczące gospodarki odpadami powstającymi w sektorze gospodarczym na terenie Rybnika zawiera Wojewódzki System Odpadowy (dalej jako: „WSO”

- przyp. kontrolera NIK) - wojewódzka baza danych dotycząca odpadów, do której dostęp posiada Grzegorz Skoczek pracownik Wydziału Gospodarki Komunalnej Urzędu Miasta Rybnik. Zintegrowany system baz danych dotyczący wytwarzania i gospodarowania odpadami oraz gospodarki opakowaniami i odpadami opakowaniowymi, wykonany został dla Ministerstwa Środowiska i 16 Urzędów Marszałkowskich i oparty jest na przepisach

¹² Ww. zadanie ujęte zostało w punkcie 3.2 oraz w tabeli 3.2.5.1 KPGO stanowiącego załącznik do uchwały nr 219 Rady Ministrów z dnia 29 października 2002 r. w sprawie krajowego planu gospodarki odpadami (M.P. z 2003 r. Nr 11, poz. 159).

prawnych dotyczących gospodarowania odpadami.(...) W województwie śląskim baza została uruchomiona w 2004 r.

W związku z powyższym nie było sensu tworzyć systemu w Rybniku i dublować programu.

Zadania określone w Planie Gospodarki Odpadami są zadaniami deklarowanymi do wykonania. Zadanie to nie zostało zrealizowane z uwagi na brak środków w budżecie Miasta”.

[Dowód: akta kontroli str. 465]

W uchwałach budżetowych Miasta Rybnika na kolejne lata 2005-2010 nie ujęto środków na realizację ww. dwóch zadań wymienionych w punktach 3.4.3 i 3.4.4 (str. 74-75) PGO. Wydziały Urzędu (w tym Wydział Ekologii oraz od 1 lipca 2009 r. - także Wydział Gospodarki Komunalnej) nie wnioskowały o ujęcie ww. zadań w budżetach na lata 2005-2010.

[Dowód: akta kontroli str. 537-645]

Odnosząc się do pierwszego z ww. zadań, Prezydent Miasta Rybnika wyjaśnił, że środki na realizację tego zadania nie zostały zabezpieczone w Gminnym oraz Powiatowym Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej (dalej jako odpowiednio: „GFOŚiGW” i „PFOŚiGW”), co było konsekwencją uznania, iż nie ma sensu tworzyć przedmiotowej bazy gospodarki odpadami, w sytuacji posiadania przez pracownika Wydziału Gospodarki Komunalnej Urzędu Grzegorza Skoczka dostępu do informacji zawartych w WSO - wojewódzkiej bazie danych dotyczącej odpadów.

W odniesieniu do drugiego z ww. zadań Prezydent Miasta Rybnika wyjaśnił: „Na zadanie to również nie zostały zabezpieczone środki w GFOŚiGW oraz PFOŚiGW. Środki te pochodzą z wpływów za korzystanie ze środowiska i mają ograniczony charakter. Zaplanowano do realizacji tylko te zadania, które miały większy priorytet, np. budowa kanalizacji sanitarnej, zamknięcie i rekultywacja I kwatery składowiska, termomodernizacje budynków i inne. Dlatego na etapie projektowania wydatków z GFOŚiGW oraz PFOŚiGW opracowanie i wdrożenie programu informacyjno-edukacyjnego dla przedsiębiorców w sektorze gospodarczym nie zostało zaproponowane do realizacji”.

Naczelnik Wydziału Gospodarki Komunalnej ponadto wyjaśnił, że: „(...) Przy planowaniu budżetu na 2010 rok dla powstałego 1 lipca 2009 r. Wydziału Gospodarki Komunalnej zadania te nie zostały uwzględnione, gdyż większy priorytet miały zadania związane między innymi z rekultywacją i zamknięciem II kwatery, budową III kwatery składowiska odpadów, rozbudową systemu kanalizacji sanitarnej w mieście, czy likwidacją azbestu”.

[Dowód: akta kontroli str. 689-692]

W okresie objętym kontrolą dostęp do informacji zawartych w WSO - wojewódzkiej bazie danych dotyczącej wytwarzania i gospodarowania odpadami wraz z rejestrem udzielanych zezwoleń w zakresie wytwarzania i gospodarowania odpadami posiadał pracownik Wydziału Gospodarki Komunalnej (inspektor Grzegorz Skoczek). Dostęp do WSO został mu udzielony w sierpniu 2009 r. (pismem Zastępcy Dyrektora Wydziału Ochrony Środowiska Urzędu Marszałkowskiego Województwa Śląskiego z dnia 17.08.2009 r.).

W okresie objętym kontrolą żaden z pozostałych pracowników Wydziału Gospodarki Komunalnej ani żaden z pracowników Wydziału Ekologii nie posiadał dostępu do WSO.

[Dowód: akta kontroli str. 693-697]

W Wydziale Ekologii Urzędu w okresie objętym kontrolą współudział w opracowywaniu planu gospodarki odpadami miasta i sprawozdaniu z jego wykonania był ujęty w zakresie czynności pracownika zatrudnionego w ww. wydziale na stanowisku inspektora.

W Wydziale Gospodarki Komunalnej Urzędu sprawami dotyczącymi planu gospodarki odpadami Miasta Rybnika zajmował się w okresie od 01.07.2009 r. do nadal jeden pracownik (zatrudniony w ww. wydziale na stanowisku inspektora). W zakresie czynności ww. pracownika (z dnia 06.07.2009 r., obowiązującym od dnia 01.07.2009 r. do dnia 31.08.2010 r.) nie ujęto problematyki dotyczącej planu gospodarki odpadami oraz sprawozdań z jego wykonania.

[Dowód: akta kontroli str. 10-24 i 31-34]

Naczelnik Wydziału Gospodarki Komunalnej wyjaśnił, że w okresie od dnia 01.07.2009 r. do dnia 31.08.2010 r. podstawę do realizacji przez ww. pracownika spraw związanych z PGO mógł stanowić zapis mówiący o realizacji obowiązków w zakresie *„zadań związanych z postępowaniem z odpadami komunalnymi w gminie”* (pkt I.2 ww. zakresu czynności), jednocześnie dodając: *„jednak z uwagi, że zapis nie stwierdza tego wprost, zakres czynności zostanie zmieniony, w taki sposób, by sprawy dotyczące planu gospodarki odpadami były jednoznacznie opisane”*.

[Dowód: akta kontroli str. 488]

W dniu 31 sierpnia 2010 r. Naczelnik Wydziału Gospodarki Komunalnej zaktualizował zakres czynności ww. pracownika, dodając w punkcie 3 zapis dotyczący obowiązków w zakresie: *„spraw związanych z opracowywaniem planu gospodarki odpadami dla Miasta Rybnika oraz sporządzaniem sprawozdań z jego realizacji”*. Ww. zakres czynności obowiązywał od dnia 1 września 2010 r.

[Dowód: akta kontroli str. 489-491]

12. Art. 26 oraz art. 27 ustawy o ochronie gruntów nakładają na starostę obowiązek przeprowadzania kontroli stosowania przepisów ustawy, w tym m.in. kontroli wykonania obowiązku rekultywacji gruntów zdewastowanych i zdegradowanych oraz obowiązków określonych w art. 16-19 ustawy.

Zgodnie z art. 27 ust. 3 ww. ustawy kontrola wykonania obowiązku rekultywacji gruntów polega na sprawdzeniu co najmniej raz w roku zgodności wykonywanych zabiegów z dokumentacją rekultywacji tych gruntów, a zwłaszcza wymagań technicznych oraz ich terminowości, ze szczególnym uwzględnieniem obowiązku zakończenia rekultywacji w okresie 5 lat od zaprzestania działalności przemysłowej. W myśl art. 27 ust. 4 pkt 1 o terminie ww. kontroli na obszarach górniczych powiadamia się, nie później niż 3 dni przed zamierzoną kontrolą, okręgowy urząd górniczy.

W okresie objętym kontrolą w odniesieniu do objętych badaniem terenów Urząd nie przeprowadzał kontroli, o których mowa w art. 26 i 27 ustawy o ochronie gruntów, w tym kontroli, o których mowa w art. 27 ust. 3 ww. ustawy.

Zgodnie z wyjaśnieniem p.o. Naczelnika Wydziału Ekologii oraz Kierownika Referatu Rolnictwa i Leśnictwa Wydział nie przeprowadzał ww. kontroli od czerwca 2004 r.

[Dowód: akta kontroli str. 448]

Pełnomocnik Prezydenta ds. Górnictwa, odnosząc się do rekultywacji prowadzonych na terenie Miasta z Rybnika przy wykorzystaniu odpadów pogórnich, wyjaśnił, że nie przeprowadza ww. kontroli, oraz że: „(...) dokonuje oględzin w terenie prowadzonych rekultywacji kilka razy w miesiącu i jest na bieżąco zorientowany w aktualnym stanie prowadzonych robót. Nie prowadzi się notatek ani sprawozdań z tych wizyt”.

Wyjaśnił on również: „W przypadkach występujących interwencji Rad Dzielnic, względnie indywidualnych mieszkańców rejonu prowadzonej rekultywacji są dokonywane wizje w terenie, na których próbuje się na nich doraźnie łagodzić niedogodności związane z prowadzonymi robotami. Zazwyczaj takie interwencje występują w przypadku pozanormatywnych opadów (podniesienie się poziomu potoków i cieków), suszy (zwiększone zapylenie), a najczęściej w przypadku zastosowania przez firmę prowadzącą rekultywację osadów z oczyszczalni ścieków (odory)”.

[Dowód: akta kontroli str. 449-450]

Prezydent Miasta Rybnika wyjaśnił: „Tereny poddawane rekultywacji są pod stałą kontrolą przedstawicieli Urzędu Miasta Rybnika. Bardzo często, nawet kilka razy w miesiącu tereny te są wizytowane przez Pełnomocnika Prezydenta Miasta ds. Górnictwa. Częstym powodem kontroli tych terenów są interwencje mieszkańców, w tym w szczególności właścicieli działek

położonych w bezpośrednim sąsiedztwie. Interwencje te dotyczą hałasu, zapylenia, podtopienia budynków, stosowania w ostatniej fazie rekultywacji osadów z oczyszczalni ścieków (ze względu na odór), itp. W przypadkach powtarzających się interwencji są spisywane protokoły z przeprowadzonych wizji. Nadzór nad prowadzonymi robotami jest również wykonywany przez częste i wnikliwe omawianie problemów rekultywacji przy okazji rozpatrywania następujących spraw:

1) Kopalnie Węgla Kamiennego prowadzące eksploatację na terenie Miasta Rybnika - co 3 lata przedstawiają do zaopiniowania plan ruchu. Warunki naznaczone przez Prezydenta Miasta przy opiniowaniu planów ruchu określają między innymi prowadzenie rekultywacji, zgodnie z wydanymi decyzjami. Kopalnie przedstawiają sprawozdania z wypełnienia warunków określonych w opinii dwa razy w roku. W sprawozdaniach jest przedstawiany aktualny stan wykonywanych robót i ich dalszy przebieg.

2) Prezydent Miasta Rybnika w porozumieniu z Prezesem Kompanii Węglowej S.A. powołali „zespół koordynacyjny ds. złagodzenia skutków eksploatacji węgla”. Na posiedzeniach zespołu, odbywających się 2 – 3 razy w roku zespół bardzo dokładnie omawia, między innymi, stan i postęp robót związanych z prowadzoną rekultywacją. W zespole biorą udział przedstawiciele kopalń (w tym osoby odpowiedzialne za prowadzenie rekultywacji) oraz Wiceprezydent, Naczelnicy Wydziałów Urzędu Miasta, przedstawiciele Rady Miasta, Rad Dzielnic, a czasem nawet mieszkańcy terenów w pobliżu prowadzonej rekultywacji. Przed posiedzeniami zespołu zainteresowani dokonują objazdów terenów we własnym zakresie tak, aby mieć swoje zdanie na temat występujących problemów. Na posiedzeniu zespołu pisany jest protokół.

3) Tereny, na których jest prowadzona rekultywacja są otoczone systemem otworów piezometrycznych, z których pobiera się próbki wody do badań. Badania środowiska gruntowo wodnego są przedstawiane w Urzędzie Miasta Rybnika, a także powinny być przesyłane (przez kopalnie) do Wojewódzkiego Inspektora Ochrony Środowiska w Katowicach. Kolejne badania są zestawiane w formie tabelarycznej, gdzie można analizować zachodzące zmiany w środowisku gruntowo wodnym.

4) Na terenach rekultywowanych po przeprowadzeniu kolejnego etapu rekultywacji kopalnie prowadzące rekultywacje zapraszają przedstawicieli Urzędu Miasta Rybnika, a także przedstawicieli Rad Dzielnic, a często nawet indywidualnych mieszkańców rejonu prowadzonej rekultywacji, na odbiory częściowe wykonanych robót. Ustalane są w terenie prawidłowość wykonanych robót, występujące problemy i kierunki dalszego prowadzenia robót. W czasie tych odbiorów są ustalane z firmą wykonującą roboty niezbędne zmiany,

aktualizacje projektu technicznego i harmonogramu. Są sporządzane protokoły z tych odbiorów. Odbiory te są wykonywane na poszczególnych terenach rekultywowanych czasami nawet kilka razy w roku.

Przeprowadzone wizje, spotkania w terenie, odbiory nie posiadają jednak zapisów w protokole, że są dokonywane zgodnie z art. 26 oraz art. 27 ustawy z dnia 3 lutego 1995 r. o ochronie gruntów rolnych i leśnych. O przeprowadzanych kontrolach nie był również powiadamiany Okręgowy Urząd Górniczy w Rybniku, w myśl art. 27 ust. 4 pkt 1 ww. ustawy. Niezwłocznie zobowiązę Wydział Ekologii Urzędu Miasta Rybnika do przeprowadzania tych kontroli”.

[Dowód: akta kontroli str. 466]

Zgodnie z art. 379 ustawy Poś, marszałek województwa, starosta oraz wójt, burmistrz lub prezydent miasta sprawują kontrolę przestrzegania i stosowania przepisów o ochronie środowiska w zakresie objętym właściwością tych organów. Zgodnie z art. 380 ust. 1 i 2 Poś z czynności kontrolnych kontrolujący sporządza protokół, którego jeden egzemplarz doręcza kierownikowi kontrolowanego podmiotu lub kontrolowanej osobie fizycznej.

W okresie objętym kontrolą Urząd przeprowadził 64 kontrole, o których mowa w art. 379 ust. 1 ustawy Poś. Żadna z ww. kontroli nie dotyczyła gospodarowania odpadami z wydobycia węgla, w tym rekultywacji i zagospodarowania terenów realizowanej z wykorzystaniem ww. odpadów.

[Dowód: akta kontroli str. 446-447]

Poprzez zamieszczenie w protokole kontroli niżej wymienionych pouczeń Kontroler informuje Pana Prezydenta o przysługującym mu prawie:

- zgłoszenia przed podpisaniem protokołu kontroli, w terminie 14 dni od daty otrzymania niniejszego protokołu kontroli, pisemnych, umotywowanych zastrzeżeń co do ustaleń zawartych w protokole kontroli (art. 55 ust. 1 i 2 ustawy o NIK);
- odmowy podpisania niniejszego protokołu kontroli, z jednoczesnym obowiązkiem złożenia na tę okoliczność, w terminie 7 dni, wyjaśnień dotyczących przyczyn odmowy podpisania protokołu kontroli (art. 57 ust. 1 ustawy o NIK). W przypadku zgłoszenia zastrzeżeń, termin 7 dni - zgodnie z art. 57 ust. 2 ustawy o NIK - biegnie od dnia otrzymania ostatecznej uchwały w sprawie ich rozpatrzenia;
- złożenia z własnej inicjatywy na piśmie dodatkowych wyjaśnień co do przyczyn i okoliczności powstania nieprawidłowości opisanych w niniejszym protokole kontroli, w terminie uzgodnionym z kontrolerem (art. 59 ust. 2 ustawy o NIK).

O przeprowadzeniu kontroli dokonano wpisu do księgi ewidencji kontroli pod nr 46.

Rybnik, dnia 6 września 2010 r.

Maria Talik

Maria Talik
starszy inspektor k.p.
Delegatura NIK w Katowicach

Rybnik, *21.09.2010* r.

PREZYDENT MIASTA

Adam Fudali

Prezydent Miasta Rybnika Adam Fudali

W dniu 6 września 2010 r. jeden egzemplarz protokołu kontroli doręczono Panu Adamowi Fudali, Prezydentowi Miasta Rybnika.

[Dowód: akta kontroli str. 701]

Maria Talik

Maria Talik
starszy inspektor k.p.
Delegatura NIK w Katowicach